

Iskaja: Gorenjski tisk / Ureja:
Uredniški odbor / Odgovorni
urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190
/ Tekoči račun pri Komunalni banki
Kranj števil: 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v
ponedeljek in petek / Naročnina: letna
680, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

Družbeni plan in proračun kranjskega okraja - sprejeta

Po temeljnih pripravah - brez bistvenih pripomb

Povečanje proizvodnosti dela še vedno osrednji problem - Lepi uspehi predelovalne industrije - Pomembne naloge na področju trgovine in turizma - Potrebna je skrajna proračunska štednja

V ponedeljek, 14. maja, sta oba zbora Okrajnega ljudskega odbora soglasno sprejela družbeni plan in proračun za 1956. leto. Spričo temeljnih razprav o družbenem planu in o proračunu v ustreznih svetih in komisijah, je bilo zasedanje dokaj kratko, čeprav nedvomno najpomembnejše v tem letu.

Artur Šiler: Osnovne značilnosti družbenega plana

Na skupni seji obeh zborov je razložil predlog družbenega plana predsednik Sveta za gospodarstvo tovariš Artur Šiler. Najprej je govoril o splošnih

gospodarskih okvirih in o načinu sestavljanja letošnjega družbenega plana. Poudaril je, da se je družbeni plan pripravljala že pred združitvijo kranjskega in radovljanskega okraja. Prav to pa je omogočilo temeljito pretresti gradivo v svetih in komisijah. Na ta način so bile odstranjene vse pomanjkljivosti in vzklajena vsa nesozmerja, ki so se pojavila predvsem v planih industrijskih podjetij.

V primerjavi z lanskim letom bo letošnja količinska proizvodnja v industriji porasla za 4,6%, kar je pod republiškim in zveznim povprečjem. Povečanje industrijske proizvodnje ni občutnejše predvsem zato, ker glavni industrijski panogi v okraju: črna metalurgija in tekstilna industrija ne dohajata zveznih in republiških indeksov porasta proizvodnje. »Kljub možnosti redne preskrbe z osnovnimi surovinami v 1956. letu,« je dejal tovariš Šiler, »pri tekstilni industriji ne moremo računati z bistveno povečano proizvodnjo tudi zato, ker v letošnjem letu ni izgledov za plasiranje večjih količin tekstila na inozemskem tržišču. Pri železarni Jesenice pa je pri sicer povečanih kapacitetah predelovalnih obratov izdatno povečanje proizvodnje ovirano predvsem zaradi slabših pogojev pri proizvodnji grodja in SM jekla.«

znatno povečanje proizvodnje v kovinski industriji, ker so podjetja v glavnem usmerjena na proizvodnjo reprodukcijskega materiala, ki ima v današnjih pogojih zagotovljeno tržišče doma in v inozemstvu. Zlasti uspešno se uveljavljata »Veriga« v Lescah in Tovarna kos in srpov v Trzinu. Nadalje razširja obseg proizvodnje Kemična tovarna v Podnartu, celotna lesna industrija — ker se je usmerila predvsem v izdelavo finalnih proizvodov in predvideva izde-

okraju ni predvideno nikakršno povišanje proizvodnosti dela, kar se neugodno odraža v celotni industrijski proizvodnji. Nedvomno predstavlja rešitev tega problema v 1956. letu eno najvažnejših nalog samoupravnih organov v prizadetih podjetjih.

V gradbeništvu se po predlogu plana zmanjša vrednost gradbenih storitev za približno 17,2 odstotka. To je pogojeno s splošno preorientacijo investicijske dejavnosti v 1956. letu. Nekoliko se po planu znižajo tudi prometne storitve, kar je izraz izredno iztrošenega voznega parka. Zato bo potrebno, da se iz družbenih skladov že letos izločijo potrebna sredstva za ustrezne investicije. Glede gozdarstva predvideva plan, da se omeji sečnja lesa izpod letnega prirastka, vendar s pripombo, da se zaradi splošnih potreb v celoti zagotovijo obvezne količine celuloznega in jamskega lesa.

ARTUR ŠILER
predsednik sveta za gospodarstvo OLO Kranj

lavo lesne moke iz doslej neizkoriščenih odpadkov — industrija usnja in obutve — pri čemer prihaja do izraza predvsem višja proizvodnost dela v »Planiki« — industrija gume, živilska industrija in grafična industrija.

»Predlog družbenega plana pa kaže,« je nadaljeval tovariš Šiler, »povečanje zaposlene delovne sile v industriji, in sicer v večji meri kot se povečava količinska proizvodnja. Predvsem je to posledica povečanja števila zaposlenih v tekstilni industriji, hkrati s stagnacijo proizvodnje na lanskoletnem nivoju. Predlog plana nadalje predvideva tudi enak porast indeksa zaposlene delovne sile in tekstilni industriji in pri železarni Jesenice. Na ta način pri dveh najrazličnejših panogah v

POVEČANJE BLAGOVNE PROIZVODNJE

V kmetijstvu predvideva plan, da se bo s sistematično uporabo preizkušenih organizacijskih in agrotehničnih ukrepov in s povečanjem investicijskih sredstev povečala tudi proizvodnja za tržišče. Nadalje se predvideva krepitev gospodarske funkcije zadrughnih organizacij in vzpostavitev ravnotežja med razpoložljivimi blagovnimi fondi in dohodki prebivalstva na vasi. Nadalje se pričakuje veliko povečanje obsega proizvodnje kmetijskih posestev.

Trgovini bo treba s pomočjo namenske določenih sredstev omogočiti, da razširi mrežo po-

(Nadaljevanje na 3. strani)

31. maj in tarifni pravilniki

Konec tega meseca je postavljen za skrajni rok, do katerega morajo biti predloženi v potrditev Komisijam za plače tarifni pravilniki podjetij in gospodarskih organizacij za letošnje leto. Prav tako na Gorenjskem.

Vse kaže, da se ta rok v nobenem primeru ne bo dalo podaljšati.

Podjetjem letos sicer ni treba sestavljati in predlagati novih tarifnih pravilnikov, ker bodo ostali v veljavi še lanskoletni. Pač pa morajo podjetja letos predložiti določena merila, ki odražajo prejemke kvalificiranih delavcev v že znanih razponih tarifnih postavk.

Dasiravno zgleda to delo lažje in morda celo manj pomembno od sestave celotnega tarifnega pravilnika, ga ne gre nikakor podcenjevati, kajti od pravilno sestavljenega tarifnega pravilnika bodo odvisni ne le prejemki posameznikov, temveč se bo v njih lahko odrazila tudi smotrna tarifna politika v podjetjih.

Kljub temu torej, da je skrajni čas za predložitev tarifnih pravilnikov v potrditev, pa do sledje Okrajni komisiji za plače v Kranju še nobeno podjetje ni predložilo svojega tarifnega pravilnika, razen nekaj izjem.

Čuden je ta pojav. Ali je to morda odraz nezainteresiranosti za to izredno pomembno vprašanje, ali pa se v tem ogleda malomarnost vodstev podjetij in organov delavskega samoupravljanja?

Tako eno, kot drugo, je škodljivo in nepravilno.

Kako in predvsem kdaj bodo podjetja začela tudi z delom na premijskih pravilnikih, če se zdaj večina ni začela urejevati niti tarifnih pravilnikov?

Problem premijskih pravilnikov bo prav tako kaj kmalu aktualen. Čas, do katerega bodo morala podjetja sprejeti premijske pravilnike, bo določila Zvezna komisija za plače (čl. 86 Uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij). Kljub temu, da to še ni določeno, je rok verjetno dokaj blizu.

Prav gotovo je treba posvetiti tem problemom v podjetjih vsjo pozornost. Tako od dobrega tarifnega kot od ustreznega premijskega pravilnika, je marsikaj odvisno.

Za to se morajo zavzeti prav vsi: vodstva podjetij, organi delavskega samoupravljanja in ne nazadnje množične organizacije.

I. AUSEC

OBČUTNO POVEČANJE V POSAMEZNIH PANOGAH

Čeprav bo industrijska proizvodnja v okraju nekoliko zaostala za predvidenim porastom v republiškem in v zveznem merilu, pa je v okraju vendarle nekaj industrijskih panog, ki bodo visoko presegle zvezne in republiške indekse industrijske proizvodnje. Predvideva se

V Kranjski gori praznujejo

Za krajevni praznik ljudske vstaje naselji Rateče, Podkoren, Kranjska gora, Gozd, Log in Podkuže je bil na zadnjem zasedanju ObLO Jesenice določen 18. maj. Prebivalstvo teh krajev, posebno pa Kranjske gore, se je na praznik ljudske vstaje lepo pripravilo in organiziralo razne prireditve. Praznovanje so pričeli v nedeljo. Dopoldne je bil cross na 60 m, popoldne in zvečer pa prireditve javnorisne »Svobode«. V nabito polni kino dvorani so nastopili: moški pevski zbor, tamburaški zbor in pionirska folklorna skupina z Javornika. V ponedeljek zvečer so predvajali v Kranjski gori partizanski film »Frosina«, v torek je uprizorila družina tabornikov »Pod Prisankom« lutkovno igrice »Rdeča kapica«, v sredo dopoldne pa je bila slavnostna šolska akademija, zvečer pa pevski koncert Svobode Kranjska gora. Kranjskogorčani so dokaza-

li, da so posvetili zadnje čase kulturnemu delu izredno pozornost. Priznana je tudi kulturna dejavnost na tamošnji gimnaziji in nedavno ustanovljena »Svoboda« se je že uvrstila med ostale »Svobode« Gorenjske. Osrednja proslava v počastitev krajevnega praznika je bila sinoči. Nocoj bo pred spomenikom ZB koncert jeseniške godbe na pihala, med koncertom pa kurjenje kresov in ognjemet z vrha Vitranca. Jutri zvečer bo v okviru prireditve v počastitev praznika premiera gledališkega delca »Cvrček za pečjo«, ki ga je nastudirala dramska druž. Svobode Kranjska gora. V nedeljo dopoldne bodo razna tekmovanja, popoldne ponovitve igre »Cvrček za pečjo«, nato pa ljudska zabava. Pri teh prireditvah sodeluje nad 250 prebivalcev in to predvsem mladina iz Kranjske gore in okolice.

U.

Naš razgovor

— pravi že star pregovor. In res, skoraj ne mine dan, da se ne bi vsakdo lahko prepričal o tem. Med zdrave korenine lahko prštevalo tudi jeseniške železarje. Čeprav je njihovo delo zelo naporno in često precej nevarno, železarji, ki dočkajo visoko starost, niso izjeme. Najstarejši Jeseničan pa je danes Jože Vister.

Se nekaj dni, pa bo minilo že dva meseca, kar je Jože Vister prekoračil 90 let. Lepa sta-

Jože Vister
z najmlajšim pravnikom

Podjetji SAP - Turist biro Ljubljana OTVARJATA

v maju in začetku junija 1956 mednarodni avtobusni promet iz Jugoslavije v Italijo in Avstrijo z naslednjimi voznimi redi:

A. z 12. majem 1956

BLED—LJUBLJANA—POSTOJNA—STARA GORICA				
5.00	odhod	Bled	prihod	18.45
6.30		Ljubljana		17.35
10.10	prihod	Stara Gorica	odhod	13.50

Vozne cene: Bled—Gorica din 730.—; Ljubljana—Gorica din 500.—; Postojna—Gorica din 360.—.

B. s 14. majem 1956

BLED—LJUBLJANA—TRST				
5.00	odhod	Bled	prihod	22.00
6.30		Ljubljana		20.40
9.00	prihod	Trst	odhod	18.00

Avtobus vozi vsak dan. Vozne cene: Bled—Trst din 800.—; Ljubljana—Trst din 550.—; Postojna—Trst din 280.—.

C. z 2. junijem 1956

BLED—LJUBLJANA—TRST—BENETKE				
5.00	odhod	Bled	prihod	24.00
6.30		Ljubljana		22.50
9.15		Trst		20.45
12.15	prihod	Benetke	odhod	17.45

Avtobus vozi vsako soboto z Bleda in se vrača v nedeljo iz Benetk. Vozne cene: Bled—Benetke din 1.500.—; Ljubljana—Benetke din 1.180.—; Postojna—Benetke din 1.000.—.

C. z 2. junijem 1956 do 1. oktobra 1956

PORTOROŽ—KOPER—TRST—BENETKE				
7.30	odhod	Portorož	prihod	22.25
7.50		Koper		22.05
9.15		Trst		20.55
12.15	prihod	Benetke	odhod	17.45

Avtobus vozi vsako soboto iz Portoroža in se vrača v nedeljo iz Benetk. Vozne cene: Portorož—Trst din 165.—; Portorož—Benetke din 900.—; Koper—Trst din 85.—; Koper—Benetke din 800.—.

D. z 31. majem 1956 do 15. septembra 1956

BLED—BELJAK—CELOVEC				
7.00	odhod	Bled	prihod	22.00
7.45		Kranj		21.15
8.00		Trzin		20.45
10.05		Beljak		18.25
10.30	prihod	Celovec	odhod	18.00

Avtobus obratuje vsak četrtek in soboto. Vozne cene: Bled—Beljak din 420.—; Bled—Celovec din 550.—.

E. s 4. junijem 1956

REKA—OPATIJA—LJUBLJANA—BELJAK				
5.00	odhod	Reka	prihod	22.00
8.25		Ljubljana		18.50
11.30	prihod	Beljak	odhod	15.15

Avtobus obratuje vsak ponedeljek. Vozne cene: Reka—Beljak din 1.500.—.

Potniki, poslužite se rednih mednarodnih avtobusnih prog za svoje izlete in potovanja!

Na navedenih mednarodnih avtobusnih progah nudi podjetje 10% popusta za povratne vožnje in 10% popusta za skupine nad 5 oseb.

Povratne vozovnice veljajo 30 dni. Skupine, ki žele izkoristiti redne mednarodne avtobusne proge, se lahko prijavijo pri: Turist biroju v Ljubljani, Miklošičeva c. št. 17, pri Putniku Slovenija in vseh njegovih poslovalnicah, pri potovalnem uradu »Adria« v Portorožu, potovalnem uradu Avtobusnega prometa v Mariboru in »Transturistu« v Skofji Loki.

Vsi navedeni potovalni uradi tudi rezervirajo mesta v avtobusih in dajejo vse druge informacije.

SAP — Turist biro, Ljubljana

ZDRAVA KORENINA NE POZEBE -

rost, ki pa bi je Jože, če bi govoril z njim ali pa ga le videl, nikoli ne prisodil. Vedno nasmejan in dobre volje rad pripoveduje o svojem življenju.

Rodil se je na Bistrici onstran Karavank kot sin skromnih staršev — delavcev. Mlad je bil še, 4 leta mu je bilo, ko je njemu in še 5 bratom in sestram umrl oče. Odtlej naprej jih je mati le težko preživljala. Sam Jože pravi: »Čampe in sirko smo takrat otepal iz dneva v dan« (krompir in koruzo). Ko je bil Jože star 13 let, je šel s trebuhom za kruhom. Zaposil se je v tovarni, kjer se je izučil za žebjarja. Ze pred 66. leti pa se je za stalno priselil na Jesenice.

Po 10. letih bivanja na Jesenicah ga že dobimo v prvih vrstah stavkujočih žebjarjev. Jože Vister je bil vse svoje življenje na strani naprednih delavcev. Dvakrat se je moral izseliti iz stanovanja, ker takratni hišni posestniki, na povelje »farovža«, niso smeli imeti v hiši »rdečkarjev«.

Dobro se še spominja znanega zborovanja jeseniških naprednih žena, na katerem so izvolili njegovo ženo za predsed-

nico. Naslednji dan, ko je šla v trgovino »fasata«, pa so jo klerikalke na cesti opljuvale.

Jože danes zadovoljen pravi: »No, vse to je minilo. Vesel pa sem, da se je uresničilo tisto, kar smo si nekdanje želeli.«

Tov. Vister že vrsto let uživa zaslužen pokoj. Njegovi kolegi — tudi upokojenci — pa so mu še živeči štirje otroci — dve hčeri in dva sinova. Najstarejši sin je upokojen že 8 let, najmlajši pa od letošnjega leta. Za razvedrilo se Jože Vister najraje poigra s svojim najmlajšim pravnikom (na sliki), ali pa jo ubere na Črni vrh k svoji hčerki. Za 90-letnico so ga komaj obdržali doma, po vsej sihi je hotel na Triglav.

Vse kaže, da bo Jože Vister dočkal tudi 100 let. Noge ga še dobro drže, oči še ni nataknil, četudi ne zamudi nobenega filma in vsak dan prebere časopis od začetka do konca. Le sluh se mu je že skoraj »izneveril«. Kar pa se izjem tiče, je pri njem verjetno največja ta, da je bil samo enkrat bolan, takrat, ko je pozimi padel v ledeno vodo. Zdravniki ga je prvič v življenju videli pred dobrega pol leta, ko se je odločil spraviti v red zobe.

FaBo

16. septembra - veliko zborovanje

Priprave so v polnem teku - Uspešno delo in programi komisij

Kot smo že poročali, bo v počastitev 20. obletnice velike tekstilne stavke, 16. septembra veliko zborovanje. Zborovanje bo v Kranju pod pokroviteljstvom tovariša Franca Leskoška-Luke, ki je bil neposredni iniciator in idejni vodja stavke slovenskih tekstilcev.

Za to veliko prireditev so priprave v polnem teku. Pri Okrajnem odboru Socialistične zveze v Kranju je ustanovljen pripravljalni odbor, ki že intenzivno dela v več komisijah. Zgodovinska komisija pripravlja ob tej priložnosti posebno Zborniko, ki bo zajel pregled delavskega gibanja v vsej Sloveniji pred stavko, med stavko in po njej. V Zborniku bodo zajeti tudi spomini udeležencev stavke in pa bogato slikovno gradivo. Prav tako bo opisan razvoj gospodarstva in delavskega samoupravljanja po vojni, kar naj nazorno ilustrira preobrazbo delavca od meznega delavca do delavca - samoupravljalca.

Ker naj bi oddelek spominov na stavko zajel dokaj širok obseg, vabimo vse, ki so v teh zgodovinskih dneh doživeli kak interesanten dogodek, naj ga opišejo in pošljejo gradivo najpozneje do 15. junija Priprav-

ljalnemu odboru pri Okrajnem odboru SZDL.

Delavne so tudi ostale komisije. Organizacijska komisija pravkar ustanavlja posebne pododbore za pripravo proslave po občinah. Kulturno - prosvetna komisija je pripravila že obširno kulturno-prosvetni program, ki naj bi bil ves teden pred 16. septembrom. Predvidevajo medsebojna gostovanja »Svoboda« po vsej Gorenjski, gostovanja po klicnega gledališča s premiero »Tkalcev«, gostovanje Prešernovega pevskega zbora, organizacijo novinarskih večerov itd.

Težišče kulturno-prosvetnega programa pa je usmerjeno na 16. september. Ta dan predvidevajo nastop združenih pevskih zborov z Gorenjske. Skupno bo pelo preko 800 pevcev. Isti dan popoldne pa pripravljajo Okrajni odbor Partizana velik telovadni nastop vseh partizanskih društev na Gorenjskem.

Golobi so ponesli čestitke Maršalu

KRANJ, 15. MAJA.

Danes dopoldne so se Kranjčani zbrali v Parku Svobode, da bi prisostvovali izpustu golobov, ki so odleteli s čestitkami za maršala Tita v Ljubljano in Dugo selo na Hrvaško. To je bilo nadaljevanje golobje štafete z izhodiščem na Triglavu. Ob tem slovesnem trenutku je v imenu občinskega odbora SZDL Kranj spregovoril množitel France Pagon, za njim predstavnik ObLO in drugi. Sledila je podelitev diplom, ki jih je Zveza golobov pismonoš s sedežem v Zrenjaninu poklonila udeležencem lanskoletne Titove golobje štafete in vsem, ki so s sodelovanjem pripomogli k njeni uresničitvi. Preden so golobje odleteli, jim je pionirka zaželela, da bi srečno prinesli pozdrave in čestitke gorenjskega ljudstva svojemu dragemu Maršalu.

Nad 20 milijonov posojil za privatne graditelje

Sprejet je bil pravilnik kreditnega sklada za zidavo stanovanjskih hiš

Na 9. seji Občinskega ljudskega odbora Kamnik so obravnavali vrsto aktualnih vprašanj. V ospredju razprave je bil predlog osnutka pravilnika kreditnega sklada za zidavo stanovanjskih hiš, ki je sestavljen skladno z obstoječimi vveznimi predpisi.

Za tem so odborniki obravnavali predlog upravnega odbora tega sklada o programu dodeljevanja teh sredstev. Od državnih gospodarskih podjetij se je kot investitor - najemnik posojila prijavilo samo podjetje »Stol«, kateremu je bilo odobreno posojilo 20 milijonov dinarjev za nadaljevanje stolpne hiše.

Letovanja za vajeniško mladino

V letošnjem letu pripravljajo organizacija Ljudske prijatelje mladine in Ljudske mladine skupaj z vsemi ostalimi široko akcijo z letovanjem vajencev. Inicijativa je bila sprejeta z velikim zadovoljstvom in razumevanjem. Iz nekaterih anket in ostalih analiz je namreč razvidno, da je zdravstveno stanje vajencev izredno problematično. Zaradi nezadovoljive prehrane, neurejenih stanovanjskih razmer, grdi primerov izkostiščanja itd., je med njimi mnogo oboleni, ki nedvomno vplivajo na naš delavski podmladek. V preteklih letih pa smo vse premalo storili, da bi omogočili čim širšemu krogu vajencev organizirano in vzgojno letovanje. V ta namen je bil ustanovljen poseben republiški odbor za letovanje vajencev, pred dnevi pa je bilo tudi v Kranju širše posvetovanje, katerega so se udeležili zastopniki organizacij Zveze prijateljev mladine, LMS, Sveta za šolstvo, OSS, trgovske zbornice, obrtne zbornice, OO ZB in drugi ter sklenili, da tudi za področje našega okraja letovanje vajencev temeljito pripravijo.

V letošnjem letu bodo letovanja in taborjenja zajela širši krog mladine, zato bo treba predvsem skrbeti za dobro vzgojno delo. V ta namen bo

organiziran poseben seminar za vodstvo in vzgojno osebje v kolonijah, na letovanjih in taborjenjih. Vajenci bodo prav tako šli v različne kraje, nekateri na morje, nekateri v planinske predele. Z ozirom na to, da bo velik del vajenske mladine sodeloval v mladinskih delovnih brigadah, je bilo sklenjeno, da se da prednost predvsem temu delu vajeniške mladine. Vodstva vajeniških šol bodo odgovorna, da bodo v prvi vrsti letovali tisti, ki bodo šli v brigado. V tem smislu je treba razvijati skupno akcijo vseh zainteresiranih činiteljev. Nedvomno bodo vajenci zadovoljni, da se jim omogoči solidno letovanje, kar bo vplivalo tudi na izboljšanje njihovega zdravstvenega stanja. K uspešnemu letovanju pa bo pripomoglo tudi organizirano vzgojno delo.

V nadaljevanju se je bila na dnevnem redu obravnava osnutka odloka o turistični taksi in odloka o proglasitvi turističnih krajev v občini Kamnik. S tem odlokom so bili proglašeni vsi kraji v občini Kamnik kot turistični. Sprejet je bil tudi odlok o uvedbi turistične takse, ki znaša v sezoni 50, izven sezone pa 20 din od nočnine. Tako zbrana sredstva pa se bodo stekala v sklad za pospeševanje turizma pri ObLO.

Odbor je tudi sprejel predlog, da se kulturni spomenik Mali grad v Kamniku prenese v upravo Sveta za prosveto in kulturo občine, potrjen je bil predlog za ustanovitev nove trgovine »Nova moda« v Kamniku, ki jo bo otvorilo trgovsko podjetje »Kočna« na Titovem trgu in predlog Gostinskega podjetja »Planjava«, da se zaradi nerentabilnosti zapre gostilna »Bistrica« v Novem trgu.

Ob zaključku seje je bila imenovana tričlanska delegacija, ki se bo udeležila stalne konference mest Jugoslavije. -O-

Zbori volivcev v kamniški občini

V kamniški občini bodo v dneh od 19. maja do vključno nedelje 27. maja zbori volivcev, na katerih bodo obravnavali predlog družbenega plana in proračuna občine Kamnik za leto 1956. Istočasno bodo udeleženci zborov volili tudi potrošniške svete, na kar se organizacija Socialistične zveze že temeljito pripravlja. -O-

Teden RK v Kamniku

Za teden Rdečega križa so bila na področju kamniške občine organizirana predavanja o higieni, o borbi proti alkoholizmu in akciji za prostovoljno dajanje krvi. V Kamniku je bilo tudi predavanje o higieni živila. Vsi vaški odbori RK, ki so bili do sedaj manj delovni, so se v tednu RK razgibali. Zbirka prispevkov za zdravstveno dejavnost je bila organizirana za nabavo omaric z najpotrebnejšim materialom za prvo pomoč, za vsako vas. Razpravljali so tudi o ma'h asanacijah na vasi. Zela RK je, da bi tudi ostale množične organizacije v bodoče bolj sodelovale pri skupnih naporih za izboljšanje zdravstvenih razmer na podeželju. Pri zadnjih zdravniških pregledih so

zlasti v Tuhijski dolini ugotovili izredno mnogo primerov rahitisa in to predvsem pri otrocih kmečkega prebivalstva, skoro nič pa pri otrocih staršev, ki so zaposleni v podjetjih.

Francoska sindikalna delegacija v »Iskri«

Kranj, 16. maja. Tovarno »Iskro« je danes obiskala sindikalna »PTT« delegacija iz Francije in se zadržala v podjetju tri ure. Goste je posebno zanimalo delo samoupravnih organov. Predsednik upravnega odbora tovariš Pavel Krištof in sindikalni predstavniki so jim razkazali potek proizvodnje. M. D.

Zadnji dnevi so nam prinesli nekaj razveseljivih novic, nekaj hrabrilnih znakov, ki pomenijo novo razvedritev mednarodnega položaja. Naj jih na kratko naštejemo:

Najprej je tu obisk francoskih državnikov v Moskvi. V torek zjutraj sta »odletela« na obisk v Sovjetsko zvezo francoski premier Guy Mollet in zunanji minister Christian Pineau. V Moskvi čaka francoska delegacija in njihove spremljevalce 5 dni intenzivnih političnih razgovorov z voditelji Sovjetske zveze. Nekih konkretnih rezultatov ne pričakuje nihče. Vsi pa soglašajo, da bo nedvomno ta obisk pripomogel k nadaljnemu zblizevanju Vzhoda in Zahoda, ki se je začelo z nedavnim obiskom sovjetskih državnikov v Veliki Britaniji. Osnovna tema razgovorov bo po mnenju opazovalcev razorožitev in s tem v zvezi povečanje pomoči nerazvitim deželam.

Zato ni nič manj pomembna vest, ki so jo prinesli iz Moskve francoski socialisti, ki so se v ponedeljek ponoči vrnili v Pariz, da namerava sovjetska vlada zmanjšati do prihodnjega maja svoje oborožene sile za 1.200.000 mož. To je morda prvi korak na poti k uspehu razorožitvene komisije, hkrati pa bodrilen znak pred začetkom francosko - sovjetskih razgovorov. Kljub temu, da je ameriški zunanji minister Dulles izjavil, da ZDA ne bodo zmanjšale števila vojakov, je sovjetski korak nedvomno zelo pomemben, saj mu bodo slej ko prej morale slediti ostale države, če ne bodo hotele ustvariti videz, da jim ni do pomiritve v svetu. Čeprav se uradni komentatorji na Zahodu sprejeli ta sovjetski ukrep z rezervami, se vendarle vidi, da tudi te države že razmišljajo o vprašanju razorožitve.

Nadalje je tu izjava bivšega britanskega premierja Churchill-a, ki je izjavila kopico komentarjev in ugibanj. Churchill je namreč izjavil, da bi bilo popolnoma možno vključiti tudi Sovjetsko zvezo v Atlantski pakt. Ta izjava, ki je prišla neposredno po sestanku Sveta Atlantskega pakta, ponovno potrjuje, da vse bolj zori misel, da je čimprej treba korenito spremeniti stare poglede na mednarodne dogodke in mednarodne ustanove.

Čeprav morda med temi dogodki ni neke neposredne, na prvi pogled vidne zveze, ta vez vendar obstaja: to so pojavne oblike enega in istega procesa - poboljšanje mednarodnih priklj v svetu.

Ljudje in dogodki

MED MAKIJI V FRANCOSKIH GOZDOVIH

Iz kasarn v planine

Marseljeza je družila slovenske in francoske fante

Prejeli smo nekaj zanimivih podatkov o sodelovanju Slovencev v nemški vojski z odporiškim gibanjem francoskega ljudstva med zadnjo vojno. Danes priobčujemo opis nekaterih dogodkov.

PRIHOD V DIJON

1. maja 1943 je prispel v francosko mesto Dijon transport 1700 Slovencev v nemških vojaških uniformah. Poveljujoči častniki, Nemci, so zahtevali, da z nemško pesmijo korakajo skozi mesto do kasarn. Toda v srcih teh vojakov je tlel ogenj upornosti in nacionalnega ponosa. Tihovo povelje se je širilo od vrste do vrste in že se je po ulicah Dijona mogočno razlegala pesem »Hej Slovani«. To je nemalo začudilo Francoze. Z veseljem so odkrili v teh fantih svoje zaveznike in prijatelje. Tudi Nemci so obstmeli. Te sramote niso prenesli hladnokrvno, maščevanje so pripravili za zidovi kasarne.

Slovenci, ki so služili v nemških vojaških enotah v Franciji, so kmalu našli zveze z uporniškim gibanjem francoskega ljudstva. Organizirani so bili v skupinah in vsaka od njih je opravljala določene naloge. Naši fantje so obveščali francoske rodoljube o premikih sovražnih čet, prinašali so jim municijo in orožje iz nemških skladišč, v vojaških vrstah pa širili propagandna gesla upornikov.

RUŠENJE VOJAŠKIH DOMOV

V juniju 1943. leta so pričela množična miniranja nemških

vojaških domov. Tudi »Soldatenheim« v Chalonu je zletel v zrak. Zgodilo se je v nedeljo. Naš rojak Vinko Smolej se je ob desetih dopoldne na železniški postaji sestal z nemškim oficirjem, preoblečenim Francozom. Našel ga je na peronu. V rokah je nosil majhen kovček. Po izmenjavi spoznavnih gesel »Marseille - Wehrmacht« ga je skozi zadnji vhod Soldatenheim-a pripeljal v obednico. Tam je bilo zbranih že precej vojakov in oficirjev. Francoz je v brezhbitni nemščini zaprosil kuharico, naj bi mu shranila kovček do odhoda vlaka v Dijon. Položila ga je za točilno mizo pod stopniščem. Gosta stano sedla in izpila vsak po eno pivo. Vojak Smolej se je zaradi varnosti nato hitro vrnil v kasarno.

Točno opoldne je silen pok pretresel mesto. Ves osrednji del vojaškega doma je razneslo v zrak. Bilo je precej mrtvih in ranjenih, - koliko, Nemci niso hoteli nikdar izdati. Akcija je popolnoma uspeša.

PRVI POBEGI

V tistem času so Nemci že beležili prve pobege slovenskih vojakov v gozdove k francoskim partizanom - makijem. Vojaške oblasti so zaradi tega vpe-

ljale strožji režim. Slovencev so prepovedale vsako druženje s Francozi, določile so lokale, v katere so smeli zahajati, in uvedle ostre kazni za najmanjše prestopke. Toda zaman! Celo grožnje z vojnim sodiščem niso imele uspeha. Mreža odporiškega gibanja je zajela širok krog Slovencev in prijateljskih vezí z makiji ni bilo več mogoče raztrgati. Onesposabljali in rušili so nemški okupatorski stroj, kakor so vedeli in znali. Pripravljani so bili žrtvovati tudi svoja življenja za uničenje nacistov na francoskih tleh in s svobodoljubnimi rojaki francoske zemlje jih je družilo neomajno tovarštvo.

Nemci so tedaj zaslutili nevarnost sodelovanja z makiji, zato so premestili precej slovenskih vojakov v mesto Aosta v Severni Italiji. Tu pa se je zanje šele začelo pravo delo. Navezali so stike z izseljenimi primorskimi Slovenci in jim pomagali, kolikor je bilo v njihovi moči. Izdajalec tudi tu ni manjkalo. Brata Mirko in Blaž Ster bi bila skoraj ob življenje, da ju nista rešila iz zapore Marjan Srečnik, sedaj kapetan JLA, in Vinko Smolej, oba iz Tržiča. Ti štirje tovariši so bili pri delu najaktivnejši in v kritičnih trenutkih jih je vedno rešila njihova prisebnost.

BOJI SO SE PRIČELI

Prišla je jesen. V oktobru so slovenske vojake v Aosti prepeljali zopet v Francijo, tokrat v mesto Gap. Marsikateri Slovencev, Hrvat in Poljak je tam kaj preli svojo kri za svobodo. Številni grobovi pričajo o njihovem boju. Tudi Lyon, Grenoble, Shambery, Dijon in Marseille hranijo take spomine. V vasi Malleval, ki je zapisana med najbolj borbenimi kraji v Franciji, so nacisti v boju ubili tri Slovence, dva pa ujeli. Odpeljali so ju v Lyon in tamkaj obesili. Tovariš J. P., ki se še dobro spominja pobege te skupine fantov, tako pravi: - V Gapu sem bil tedaj garnizonski trobentač. Stanoval sem v sredini mesta v isti sobi z nekaterimi pisarniškimi uslužbenci štaba, zato sem slišal marsikaj, kar ne bi smel. Tisti dan je bilo mesto zavito v dolgočasno jesensko meglo. Po okoliških hribih so pokale puške naših fantov, ki so se vadičili v streljanju. Nekaj jih je bivalo v dekliskem internatu, drugi pa so stanovali v samostanu na nizkem hribu izven mesta. Tam je bilo središče odporiškega gibanja Slovencev v nemških enotah. Sem je spadala tudi skupina gorenjskih fantov, v kateri so bili: študent Ludvik Oblak iz Tržiča, Tone Gladek s Sv. Ane nad Tržičem, Gerbec iz Domžal, Rudi Klajndinst iz Peraršice pri Begunjah ter Tone Grobotek z Jesenice. Od teh je le zadnji preživel vojno.

Šef kuhinje in naš zaupnik »Fezi« (bil je švicarski državljani) me je tisto dopoldne poklical in izročil pismo za Ludvika Oblaka. Pošto sem odnesel v samostan. Študent Oblak je dobro obvladal francoski jezik, zato mu ni bilo težko najti zvez s Francozi. V razgovoru s temi

fanti sem izvedel, da se pripravljajo na beg. Naročili so mi, kje naj jih naslednji dan čaka kamion. Po prihodu v kasarno sem opazil, da so Nemci precej razburjeni. Iz njihovih besed posnel, da so našli iz internata na strelskih vajah uporabljali prave naboje in streljali na častnike. Viko Smolej, Drago Stefe, Blaž in Mirko Ster, Marjan Srečnik, Keršič in Blažič so bili aretirani in predani vojaškemu sodišču. »Fezi« nam je tedaj spet pomagal. Naročil mi je, da sem vrečo s pošto zvečer oddal njemu. Takoj jo je zamegnjal z drugo, prav tako zapeča-

umik v celico, nakar so neopazno pobegnili. Poveljniki garnizije Gerstener je še isti večer izdal nalog za aretacijo nekaterih Slovencev, ki so ostali še v samostanu. Neki »Gefreiter« ga je v naši sobi pretipkal, jaz pa sem med tem prebral imena: Žnidarič, Dolinar in Zeleznič. Ker ni smel noben vojak zapustiti kasarne, sem poslal vse aretaciji v samostan po nekem Poljaku, ki je upravljal vojaško skladišče orožja izven mesta. O vsem sem obvestil tudi »Fezija« in kmalu za tem so našli v obednici oficirske kantine mrtvega polkovnika Ger-

CHALON sur SAONE. Vogalna stavba na levi je »Soldatenheim«, ki so ga poleti 1943 minirali

stenerja. Bil je zastrupljen. Tista noč je bila mučna za nas. Živci so bili napeti od pričakovanja. Nemci so za umor osu-

mili »Fezija« in ga zjutraj ustrelili. Zdej sem vedel, da bo treba hitro ukrepati. Pripravljen sem bil na vse. Dežurnemu sem sporočil, da grem v mesto po pošto, v resnici pa sem odhitel v internat k tovarišem in jim spo-

Po temeljitih pripravah - brez bistvenih pripomb

Meddeljevanje s 1. strani
 slovalnic po vseh krajih, kjer za to obstaja potreba. Brez odlašanja je treba pristopiti k realizaciji načrtov za izgradnjo skladišč in sejmišč, ki bodo ustvarila možnost večje in hitrejšje blagovne izmenjave in zagotovila boljše preskrbo mest. V 1956. letu bo treba nadalje pospešiti razvoj gostinstva, predvsem zaradi razvoja turizma. Zato bo treba preskrbeti sredstva za povečanje turističnih kapacitet ne glede na trenutno nizko stopnjo rentabilnosti. V tej zvezi je dolžnost zborov, da skupno pospešujejo turizem in do kraja izvedejo akcijo za formiranje propagandnega sklada za turizem.

Na področju obrti bo potrebno predvsem razviti uslužnostne obrate. Čas je, da vse dosežanje razprave v tej smeri rodijo konkretne ukrepe, kar bo nepo-

sredno vplivalo na izboljšanje življenjskega položaja delovnih ljudi.
 Nato je tovariš predsednik obrazložil ekonomske ukrepe, ki jih predvideva letošnji družbeni plan. S tem v zvezi je glede formiranja sredstev za samostojno razpolaganje dejal, da je Svet za gospodarstvo sklenil, naj se ti skladi v določeni meri objektivizirajo z določilom, da podjetja iste industrijske stroke izkoriščajo enako stopnjo deleža. Zaradi trgovskih podjetij, naj bi se odredila sredstva za samostojno razpolaganje po najvišji stopnji. V gostinskih podjetjih pa je diferenciacija stopenj upravičena zaradi neenakih pogojev, pod katerimi poslujejo posamezna gostišča.

Na koncu je predsednik sveta odgovoril še na nekaj pripomb občin, zbornic in gospodarskih organizacij.

stev v tem, ker še vedno nimamo nekih objektivnih meril in to bodisi med republikami, okrajaj ali občinami. Letošnje leto bo v tem mislu prav posebej treba izkoristiti za študij, kako objektivizirati te kriterije, preko katerih bi višina proračunskih sredstev za posamezno politično teritorialno enoto zavislala od njihove gospodarske moči in strukture prebivalstva. Seveda je to naloga, ki na videz zglada lahka, je pa izredno zapletena pri odrejanju instrumentov delitve narodnega dohodka, že od federacije navzdol. Iz najvišjih predstavniških forumov so dana zagotovila v tej smeri, ne glede na to pa se moramo te naloge tudi sami lotiti, če hočemo dati tem naporom v državnem merilu ustrezni prispevek.

Proračuni bivših okrajev Kranj in Radovljica in vseh občin so znašali v preteklem letu 1 milijardo 600 milijonov, realizirani so bili v višini 1.300.000.000, z ozirom na fiksiranje letošnje potrošnje in nekaterih sprememb pa je v letu 1956 na razpolago v te namene samo znesek 1.187.000.000. Pri tem je upoštevati dejstvo, da je bila že v letu 1955 v okviru razpoložljivih sredstev realizacija pro-

71.970.000 in na funkcionalne 190.760.000.

Ločeni seji

Po skupni seji obeh zborov sta bili ločeni seji Okrajnega zbora in Zbora proizvajalcev, kjer so odborniki po poglavjih in v celoti izglasovali okrajni družbeni plan in proračun za letošnje leto.

V okrajnem zboru je podal v imenu Komisije za gospodarstvo določene predloge in pripombe Anton Kržišnik, v imenu proračunske komisije pa Ivan Gašperin, medtem ko je v Zboru proizvajalcev poročal v imenu Komisije za gospodarstvo Metod Rotar, v imenu proračunske komisije pa Bogdan Knaflič.

V Zboru proizvajalcev so nekateri odborniki tudi sodelovali v razpravi. Odbornik Tolar je govoril o tem, da bi bilo treba tudi gozdarstvo zajeti v celoti v družbenem planu že takrat, ko se ga sprejema, ne pa da se o gozdarstvu razpravlja šele potem, ko je družbeni plan že sprejet.

Odbornik Silling se je dotaknil sklada za pospeševanje turizma, ki ga vplačujejo socialistična obrtna podjetja in dejal, da bo ta zadeva težko realizirana. To

Kako delajo v KZ Visoko Precej napak, pa tudi uspehov

V nedeljo pred prvim majem so imeli na Visokem pri Kranju redni letni občini zbor kmetijske zadruge. Pregled dela v preteklem letu je pokazal, da gospodarjenje ni bilo takšno, kot bi si želeli; upravni odbor ni bil dovolj povezan s svojimi člani. Svojih nalog, ki so jim bile naložene kot odbornikom, niso jemali dovolj resno; to dokazujejo poročila zastopnikov odsekov in predsednika zadruge — bila so slabo pripravljena, ali pa jih sploh ni bilo. Zaradi takega odnosa do dela se je dogajalo, da so člani zadruge iskali kuptev druge. Tudi delo po odsekih ni bilo tako kot bi pričakovali. Zelo slabo se je izkazal sadrjarski odsek. Čeprav je v območju te zadruge precej okuženih sadnih dreves, so storili zelo malo, da bi obvarovali vsaj zdravo sadno drevje. Letos skoraj niso škropili, baje zaradi slabega vremena, toda zamudili so mesec januar. Nekaj krivde pri tem pa gre seveda tudi na račun tistih kmetov, ki sploh niso pustili škropiti. Taki posamezniki bi morali vedeti, da s preprečevanjem škropljenja ne ogrožajo samo svojega sadovnjaka, ampak tudi drevesa svojih sovaščanov. Precej napak je bilo tudi v strojnem odseku. Zlasti veliko skrbi jim dela traktor. Kmetje ga uporabljajo v glavnem za kultiviranje. Ne bi bilo pa toliko skrbi, če bi strojni odsek organiziral bolj smotrno uporabljanje traktorja.

Ne bi se smelo namreč dogajati, da traktor bega od parcele do parcele, ki so pogosto dokaj oddaljene med seboj; pri tem pa izgublja čas in troši gorivo.

Vendar pa ne bi bili objektivni, če bi samo grajali delo visokih zadrudnikov. Dosegli so tudi zavidljive uspehe v posameznih odsekih, za kar gre zasluža posameznim zadrudnikom. Največ uspehov je pokazal živinorejski odsek. Molzno kontrolo opravljajo sistematično; pa tudi selekcija živine je dobro uspešna. Tudi sekcija mladih zadrudnikov, ki so jo nedavno ustanovili, je na prvi poti. Govorili so o ustanovitvi sadne drevnice, v kateri bi gojili sadike sadnih dreves, ki so primerne za njihov kraj. Tu bi se lahko mladi zadrudniki mnogo naučili. Zelo delavna je tudi sekcija žena zadrudnic.

Ob koncu pa še to: mnogo hrupa je povzročil predlog, naj bi zadrudni dom, v katerem ima svoje prostore KZ, odstopil občini, češ, da je to veliko breme za zadrugo. Toda večina članov zadruge je bilo mnenja, da dom obdrži zadruga, saj je dovolj močna, da vzdržuje dom, v katerega je tudi sama veliko vložila. Vendar pa to vprašanje še ni bilo dokončno rešeno. Pri tem bi morale dati tudi svojo besedo množične organizacije zlasti SZDL, kajti zadrudni dom je skupna last in ne gre, da bi o njegovi usodi razpravljali samo člani kmetijske zadruge.

K. M.

Stane Mrhar: Predlog proračuna

Delitev sredstev družbenih planov in proračuna v letu 1956 je odraz naše nove politike in ukrepov v gospodarstvu, je dejal tovariš Mrhar, ko je podal obrazložitev letošnjega okrajnega proračuna, ki naj bi vplivali na normalnejše stanje v našem gospodarstvu. Kot tak odraz nove gospodarske politike je smatrati solidno osnovo, ki je bila postavljena za določanje sredstev gospodarstva in sredstev namenskih skladov. Tako je s stališča normalnejšega razvoja gospodarstva in proračunske potrošnje brez dvoma izredno pomemben ukrep, da proračunske vire predvidevamo že pretežno z dohodki od prebivalstva za razliko od preteklih let, ko so se ti dohodki stekali v znatno večji meri iz dobička gospodarskih organizacij. To dejstvo lahko v letošnjem letu pozitivno vpliva na rast našega gospodarstva, ki smo mu z namenski skladi zagotovili večja sredstva kot pretekla leta. Proračunska potrošnja bo zato v tej smeri dobivala čedalje večji odraz naporov in sodelovanje državljanov, zlasti v komunalni skupnosti.

Anton Kržišnik med obrazložitvijo proračuna Okrajnemu zboru OLO

leta. Smisel tega ukrepa naj bi bilo vodilo za skrajno varčevanje, pravilno uporabo in za skladnejši razvoj življenjske ravni.

Ze razprava okoli proračunskih razmerij med posameznimi politično teritorialnimi enotami v preteklih letih, letos pa še posebno, so ostro pokazale, da je največja slabost pri določanju višine proračunskih sred-

računa skrčena samo na administrativne izdatke. Jasno je, da predlog proračuna za leto 1956 ne izkazuje nikakih povečanj, z izjemo zakonitih osebnih izdatkov (stanovanjski prispevek in še nekaj drugih).

LETOŠNJI PRORAČUNSKI IZDATKI

Ponovili bi skupne izdatke, ki so predvideni za posamezne dejavnosti. Tako predvideva letošnji proračun v investicijske namene znesek 17.000.000. V poslovne namene 57.654.000, v socialne namene samo 840.000 (ker so vsi ostali izdatki prenešeni na občine). Iz istih razlogov je predvideno za zdravstveno zaščito samo 7.666.000, stroški državne uprave, v katerih so zajeti tudi izdatki katastrskih uprav, posredovalnice za delo, sodišč, cestne uprave in Tajništva za notranje zadeve, znašajo 196.798.000.

Za dotacije finančno samostojnim zavodom, družbenim organizacijam, cestnemu skladu itd., je predvideno 112.042.000. Za poravnavo dolga iz lanskega leta do federacije je vneseno 13.000.000, za proračunsko rezervno pa 15.000.000.

Kot odpadke od skupnega zneska izdatkov na osebne izdatke 157.270.000 na operativne

vprašanje je pojasnil Dušan Horjak in dejal, da je to zgolj priporočilo, da pa je prav, da tudi obrt prispeva v ta sklad, saj ima od turizma neposredne koristi.

V posebni točki dnevnega reda so odborniki sklepali o predlogu za najetje posojila iz okrajnega investicijskega sklada ter iz stanovanjskega sklada občine Kranj, za zidavo stavbe OLO ter stanovanjskega bloka. Iz okrajnega proračuna bo šlo za dozidavo stavbe OLO 10 milijonov dinarjev, medtem ko bodo stroški znašali 70 milijonov. Za stanovanjski blok je v proračunu zagotovljenih 7 milijonov, medtem ko bodo iz stanovanjskega sklada najeli še 17 milijonov dinarjev.

Po ločenih sejah so se odborniki ponovno zbrali na skupni seji, kjer je predsednik OLO Miran Košmelj sporočil, da je spričo enakih mnenj odbornikov Okrajnega zbora in Zbora proizvajalcev vsklajen tekst poročil vseh komisij, tako da je družbeni plan in proračun za letošnje leto v celoti in podrobnosti sprejet.

Kratke iz Tržiča

KOMUNALNA BANKA TRŽIČ

je te dni prevzela posle podružnice Narodne banke v Tržiču. Novi direktor, ki še ni imenovan, bo imel predvsem dolžnost, da mobilizira denarna sredstva, ki nedvomno še ležijo po zasebnih denarnicah, in tako zbere v hranilnico čimveč denarja, ki naj bi bil koristen na razpolago podjetjem za obratna sredstva.

GRADBENA SEZONA

bi se v Tržiču že lahko pričela, vendar občini še ni znano, koliko bo imela letos denarja za investicije. Na ljudskem odboru hitijo s sestavo občinskega družbenega plana. Kaže, da ne bo možno zbrati sredstev v taki višini, kot to predvideva okrajni plan.

Zanimive razprave se razvijajo tudi o tem, če bo občina Tržič prejela 10% stanovanjski prispevek od pokojnin, izplačanih tržičkim upokojencem. Ta prispevek bi znašal nad 16 milijonov dinarjev. Bilo bi pravilno, da občina Tržič ta denar dobi, saj skrbi za stanovanja upokojencev. Isto velja za stanovanjski prispevek železničarjev in poštarjev. Če bi veljalo načelo, da dobi stanovanjski prispevek ona občina, kjer je sedež gospodarske organizacije, zavoda ali ustanove, potem bi moral slediti tudi ukrep, da dobi občina Tržič stanovanjski

prispevek trgovske mreže Triglav Tržič, v katero je vključenih 80 poslovalnic. Upamo, da se bo to vprašanje zadovoljivo rešilo.

DELA NA JAVNEM ZAKLONISČU

so za sedaj zaključena, ker so izčrpana sredstva. Z njimi so preprečili večjo škodo in portali so olepšali izgled ceste.

V kratkem bodo pričeli z gradnjo trgovske hiše na Ravnah.

Tudi na zidavo pekarije resno mislijo. Posebna komisija je ogledal več pekarin v Sloveniji in ugotovila, da bi bila za Tržič primerna podobna pekarna, kot jo ima Kidričevo. Osnutki za gradbeni program so že izdelani. Podjetje »Pekarija« pa ima sedaj nalogo, da čimprej naroči dokončni gradbeni elaborat in najame potrebne kredite za gradnjo.

OLEPŠEVANJE MESTA

Tržičani letos zelo pozdravljajo. Občinski dom je dobil cvetlice na vsa okna, in tudi posamezni doslej zanemarjeni predeli mesta so začeli zasajati okrasno grmovje.

Tržičani se čudijo, da podjetje SAP Ljubljana še vedno ni postavilo avtobusnega postajališča. Ljudje ga že težko čakajo in prav bi bilo, da bi SAP to delo pospešil.

J. V.

VEČJE VARČEVANJE S SREDSTVI

S tem pa se začena doba večjega varčevanja in večje kontrole nad sredstvi, kako dotekajo in kako se trošijo. Za določanje proračunskih sredstev v letu 1956 še niso bili postavljeni dokončni temelji, temveč se je z ozirom na težnjo po sta-

ročni novico. Pri povratku v karnar me je srečala nemška patrulja. Ker sem imel dovoljenje za izhod samo do pošte, sem jo v diru ubral proti središču mesta. Upal sem, da v množici ne bodo streljali za menoj. Ljudje so z bojaznijo gledali ta lov. Končno sem jim ušel. Zatekel sem se v neko popravilnico radijskih aparatov. Naglasno sem zasulati, da ti ljudje sodelujejo v odporniškem gibanju, njihova skrb zame pa je to v polni meri potrdila. Napotili so me tja, kamor sem želel.

KONČNO V HRIBIH

Nemci so v lov za pobeglimi Slovenci iz samostana vpregli vso Petašnovo kvizlinško milico in plačance. Njihovi »raztrgančci« so brez uspeha iskali sled za ubežniki. Konec oktobra se je ta petorica izčrpanih in onemoglih fantov prebijala mimo sovražnikovih zased v hribe proti italijansko-švicarski meji. Edini vodič jim je bil vojaški kompas in zemljevid. Tri noči so že hodili. Morali so biti otrezni in paziti, v katerih hišah so se ustajali. Skoraj povsod so jih gostoljubno in toplo sprejeli. Končno so prišli do oborožene enote makijev. Stela je kakih 40 mož.

BORCI SO PADALI

Meseca februarja 1944 so nemški vojaški oddelki dobili ukaz za iztrebitev vseh francoskih »banditov« in njih pomagačev. Hribi so zažvele v borbah. Makij, katerim so se pridružili tudi slovenski fantje, so imeli

nalogo, da se prebijajo skozi nemške obročje ter s kamioni dosežejo vas Malleval. Uspejo jim je priti do glavnine makijevskih enot na vzpetini za vasjo. Boj se je pričel v ranem jutru. Partizani so bili obkoljeni z vseh strani. Odločili so se za juriš, a napad zaradi prevelike strjenosti sil ni uspel. Morali so se umakniti. Zrtev je bilo mnogo na obeh straneh. Smrtno zadeta sta obležala tudi Ludvik Oblak in Klajndinst.

Gladek si je pri umiku zvil nogo in padel. Gerbec mu je hotel pomagati ter ga naložiti na ramena, v tem trenutku pa so že jurišali Nemci in obdava zajeli. Zalostno je bilo gledati, kako so pobijali ostale težko ranjene borce, nakar so se z mrtvimi skupaj slikali. Trupla so potem privlekli v vas, jih pometali v hiše, domove pa zažgali. Danes stoji v Mallevalu lep spomenik žrtvam tega boja. Gladeka in Gerbeca so nacisli odvlekli v lionske vojaške zapore ter ju obsodili na smrt. Mesec dni so ju mučili in tepili, da bi izdala svoje tovariše, vendar nista klonila. Tretjega marca 1944 zjutraj je prišla njuna ura. »Sodniki« so bili celo tako »velikodušni«, da so jima pustili pisati staršem. Jože Gladek piše materi in očetu, naj s pogumom sprejmeta to pismo, čeprav je zadnje. Večji del teksta je cenzura prečrta. Obdava, Gladek in Gerbec, sta pokopana na vojaškem pokopališču v Lyonu. Nista sama. Marsikateri njun tovariš je še omahnil na francoskih tleh. Složnost, ki so jo Slovenci in Francozi pokazali že v prvi svetovni vojni, se je tudi tokrat uresničila. Zvoki marseljske so jih družili in jim vtilvali poguma v boju za svobodo obeh narodov. J. O.

Dve iz Žirovnice

Krajevni odbor RKS v Žirovnici je v zadnjem času pričel z resnim delom. Doslej je priredil že 3 uspešna znanstvena predavanja, dve o raku in eno o higieni mleka, ki ju je poslušalcem posredoval priljubljeni dr. J. Benedik. Novi delovni odbor RK ga je še za v bodoče naprosil za sodelovanje.

V Žirovnici bodo od 28. 6. do 1. 7. slavili svoj krajevni praznik. Krajevni odbor ZB je že sklical zastopnike vseh organizacij in šol, da bodo pripravili kar najbolj uspešno praznovanje. Na sponduro bo slavnostna seja krajevnega odbora in zastopnikov vseh organizacij, akademija, film iz NOB, žalna svečanost itd. Ker so med tanci najštevilnejši Tržičani, računajo, da bodo tudi ti poslali h komemoraciji številno zastopstvo. I. D.

Gospodarski odnosi s Francijo

Trgovinski odnosi s Francijo so bili po vojni obnovljeni leta 1947. Blagovna menjava je dosegla najvišjo raven 1952. in 1953. leta, ko je Francija zavzemala tretje mesto v jugoslovanskem uvozu in sedmo v izvozu.

Obseg trgovinske menjave med dvema državama je bil po vojni trajno v porastu. To je bilo doseženo zlasti zaradi uvoza, financiranega iz ekonomske pomoči, katero je Francija, razen Velike Britanije in ZDA, dajala Jugoslaviji. Ekonomska pomoč Francije je dosegla v zadnjih petih letih vrednost več kot 32 milijonov dolarjev. Za ta denar smo nabavili razne proizvode, največ investicijske opreme in surovin.

Leta 1947 je blagovna menjava v obeh smereh znašala 6,4 milijone dolarjev, 1950. leta 9,4 milijone, leta 1955 pa več kot 19,7 milijonov dolarjev. Kljub napredku v blagovni menjavi pa je delež Francije v jugoslovanski trgovinski bilanci, še vedno relativno majhen. Medtem ko je n. pr. delež Avstrije v jugoslovanskem izvozu okoli 8%, Zahodne Nemčije skoraj 20%, Svice 3,5%, znaša delež Francije od 4,5 do 3% leta 1954.

Nedvomno pomeni določeno omejitev razširitev blagovne menjave struktura gospodarstev naših dveh držav, ki sta v marsičem vzporedni. Toda, tako praviho gospodarstveniki obeh držav, obstojajo še precejšnje možnosti za razširitev gospodarskega sodelovanja na raznih področjih.

Krepitvi jugoslovansko-francoskega gospodarskega sodelovanja bodo v marsičem pripomogli tudi trije instrumenti, ki so bili podpisani julija meseca lanskega leta v Parizu. Gre za Sporazum o blagovni menjavi, Sporazum o ekonomskem sodelovanju in tehnični pomoči ter Protokol o ureditvi francoskih finančnih zahtev v Jugoslaviji.

Prvi Sporazum, ki velja od 30. junija t. l. predvideva blagovno menjavo v znesku 40 milijonov dolarjev v obeh smereh, upošteva tudi francoske posesti v Afriki. S tem aranžmajem se predvideva ne le razširitev blagovne menjave, temveč tudi njena liberalizacija. Prav tako je v tem sporazumu predvideno povečanje kontingentov za jugoslovanski izvoz in to kmetijskih proizvodov, drv, celuloze, rud, metalov, emajlirane posode itd. Jugoslovanski uvoz iz francoske Unije ne bo podvržen nikakršnim omejevanjem. Določena uvozna lista ima zgolj informativni značaj.

Sodelovanje na ekonomskem področju in tehnični pomoči bo razvidno v naslednjih oblikah: sodelovanje med podjetji in drugimi organizacijami za izgradnjo objektov, delo na izboljšanju delovne storilnosti, odstopanje patentov, licenc in tehnične dokumentacije. Tehnična pomoč se ogleda tudi v pošiljanju strokovnjakov, dajanju štipendij itd. Za ostvaritev teh nalog dela posebni francosko-jugoslovanski komite, ki na svojih sestankih proučuje vsak projekt, ki lahko izboljša gospodarsko in tehnično sodelovanje med dvema državama.

Jugoslovanski gospodarstveniki poudarjajo, da je Francija pomemben gospodarski partner, tako po njenem dosedanem deležu v jugoslovanski zunanji trgovini, kakor po možnosti za razširitev ekonomskih zvez med dvema državama.

(Jugopres)

Zgodovinsko branje

Železarstvo na Gorenjskem
Miha Klinar: Pred 65 leti je v Bohinju zatoniло železarstvo

Pod njegovim vodstvom je bila ustanovljena prva visoka peč na Javorniku, ki je kasneje v prvih desetletjih kranjske industrijske družbe zaslovela zaradi svojega feromangana in ki je nehala obratovati šele pred štirinajstdesetimi leti. Tudi na Bohinjski Bistrici je Žiga Zois postavil že leta 1791 prvi plavž. Ko je 7. oktobra leta 1819 umrl, je zapustil imetje svojemu nečaku Karlu, ki je bil pravo nasprotje svojega strica. Bil je trd Nemec. Zato slovenska zgodovina ne omenja Zoisovih prednikov, še manj pa naslednikov, saj leti za slovenstvo in slovensko ljudstvo niso ničesar storili. Njim so bili Slovenci le cene- na delovna sila, ljudje druge vrste, hlapci, ki morajo poslušati gospodarja. Poslušnost delavstva pa je pod Žigo Zoiso bila precej zrahljana. Razen tega so gospodarske razmere v začetku 19. stoletja bile zelo neugodne. Gozdovi so bili opustošeni, pridobivanje oglja in rude zelo drago itd. To se vidi najbolj po staležu delavstva, zaposlenega v Bohinju. Ko je leta 1740 kupil bohinjske fužine Michelangelo Zois, so le-te zaposlovala okrog tisoč ljudi, leta 1811 jih je bilo le še 386, leto kasneje pa je to število upadlo na 242 delavcev. Zato je dedič Žiga Zoisa Karl Zois začel stiskati delavstvo in ga priganjati k nenehnemu delu. S tem je nadaljevala po njegovi smrti leta 1836 tudi njegova ovdovela žena Serafina in dediči Michelangelo, Sigismund in Alfons. Leta 1839 so zgradili za tiste čase moderno valjarno. Gradili so jo strokovnjaki, ki so jih Zoisi povabili s Češkega, in sicer Albert Bernard (ded slovenskega komponista in nosilca spomenice 1941, Filipa Bernarda), mizar Klerih in livar Koch. V valjarni so proizvajali roba- to, okroglo in tračno železo. Največ pa so izdelovali valjana železa za žeblice. To železo so delavci imenovali »čajnik«. Potem so izdelovali tudi mnogo jekla, ki so mu pravili »frišarsko« jeklo. To jeklo so takoj, ko so ga izvaljali, ohladili v vodi. Ohlajeno se je dalo lomiti na poljubne dolžine. Kakor pravi v svojih spominih sin Albert Bernarda Nikolaj Bernard, ki je delal v Bohinju in potem

Tečajniki v mehanični delavnici

Usposobili so 57 novih vozačev

AMD organizira tečaj na I. gimnaziji - Ustanovili bodo pionirski krožek

V začetku marca je Avto-moto društvo organiziralo drugi tečaj za voznike — amaterje. Prijavilo se je 47 interesentov. Dvakrat tedensko so obiskovali teoretični pouk o motoznanstvu in cestno-prometnih predpisih. Predaval je priznani predavatelj tovariš Gorican. Vsi prijavljeni so tečaj redno obiskovali, kar je dokazal tudi končni uspeh. Od 47 tečajnikov je opravilo izpit 46. Razen tega se je prijavilo k izpitu še 13 kandidatov, od katerih dva nista prestala preizkušnje. Društvo je za tečajnike organiziralo tudi ogled mehanične delavnice na Laborah.

Kranjsko Avto-moto društvo

bo organiziralo tečaj tudi na I. gimnaziji v Kranju. Občni zbor je bil v četrtek. Prijavilo se je približno 90 dijakov, kar dokazuje, da ima mladina za to precejšnje zanimanje. Razen tega namerava društvo ustanoviti tudi pionirski krožek. V ta namen ima že na razpolago specialno motorno kolo za mlade motoriste. Člani društva bodo seznanili pionirje s cestno-prometnimi predpisi in praktičnimi vožnjami. Obvezali so se tudi, da bodo na vseh šolah kranjske komunne predavali o cestno-prometnih predpisih in vzgojili mladino v disciplinirane državljanke. S tem bodo prav gotovo preprečili marsikatero prometno nesrečo.

Občni zbor upokojuencev v Železnikih

V nedeljo, 13. maja, so se upokojujenci Selške doline zbrali v domu »Partizan« na petem rednem občnem zboru. Udeležencev je bilo okoli 170. Republiški odbor je zastopal na zboru tajnik tovariš Gombač, okrajno društvo predsednik Rant, Okrajni zavod za socialno zavarovanje pa referent za pokojnine dr. Gornik. Po podanih poročilih članov upravnega odbora in finančnega nadzorstva so poročali o delu tudi to-

variš Gombač, tovariš Rant, nakar je dr. Gornik podal obsežen referat o novih uredbah, ki interesirajo upokojujence. Članom je odgovarjal na vsa vprašanja, ki so mu jih zastavljali. Ob zaključku so izvolili nov odbor.

J. B.

Pelo je 140 mladih pevcev

Jubilejni koncert gimnazijskega pionirskega in mladinskega pevskega zbora je bil v prepolni dvorani kulturnega doma. Kamniško občinstvo je s tako veliko udeležbo dalo zasluženo priznanje 10-letnemu prizadevanju dijakov. Predsednik šolskega odbora tov. Ciril Merčun je čestital zboru in dirigentu Viktorju Mihelčiču ob lepem jubileju uspešnega nastopanja na domačih prireditvah in gostovanjih. Program je obsegal vrsto najnovejših mladinskih pesmi, ki v Kamniku še niso bile izvajane. Pionirski zbor je izpeljal 11 pesmi, med katerimi so posebno ugajale Mihelčičeve »Ena, dva«, Adamičeva »Pomlad« in Arničeva »Pustna nedelja«. Mladinski zbor je zapel 10 pesmi in prav tako žel zasluženo odobravanje.

neka, drugo pa je ostalo za naprej. Delavci so bili prav gotovo zelo nezadovoljni. A pritožiti se niso mogli nikomur, kajti takda pritožba bi se po Delovnem redu smatrala kot rovarjenje proti podjetju in to se je kaznovalo z odpustom. In kaj bi počel odpuščen delavec v revnem Bohinju? Zemlje, da bi jo obdeloval, je bilo premalo. Gozdovi pa so bili last Zoisovih dedičev.

Zgodovinski viri pravijo, da so imeli v Bohinju Bratovsko skladišnico. To je bila edina socialna ustanova za delavce. In kdor prebira njena pravila, jim mora priznati, da so bila za tiste čase pisana zelo napredno. A kaj ko v praksi niso držala. Nekdanji uradnik Kranjske industrijske družbe Alojz Rizzoli nam je nehotno v svojih spominih ohranil zanimivo notico, ki nam govori o »socialnem« skrbstvu v tistem času. Uradnik Modic, ki je bil v obdobjih na Bohinjski Bistrici, vprašuje uradnika Kokalja na Javorniku l. 1883, kaj naj stori v primeru delavca Janeza Družnika: »Sporočam vam, da mi javlja Ivan Družnik starejši radi njegovega sina Janeza, ki leži že tri me-

sece zelo bolan in se zaradi tega ne more preseliti v svoj doma- vinski kraj. Sporočite mi, prosim, koliko provizije mu lahko dam in če lahko obratunam, odnosno ali mu lahko dajem kake predujme, ker bo sicer moral zaradi pomanjkanja živeža od stradanja umreti. Mogoče mu lahko dam kako podporo? ...« Bratovska skladišnica z naprednimi pravili je v praksi torej tako skrbela za delavce. Mislim, da mi takratnega socialnega položaja delavstva ni treba več opisovati.

ANEKDOTA KOT INTERMEZZO ALI RESNIČNA ZGODBA O BOHINJSKEM MARTINU KRPANU

V času, ko so bili na Bistrici plavž, valjarna in drugi obrati, je bilo v Bohinju veliko kovačij, v katerih so kovali žeblice in jih tvorili čez hribe ter jih prodajali v Bači, na Tolminskem in v Gorici. Med tovarniki je bil najbolj znan Jozeljnov Jak, ker je bil najmočnejši med vsemi. Doma je bil iz Bitenj pri Bohinjski Bistrici. Nikolaj Bernard, ki ga je dobro poznal,

sodišča

DRUŽBENO PREMOŽENJE SE MORA ZAVAROVATI

Anton Dežman, predsednik in Edvard Jager, poslovodja KZ Lesce, sta bila lani in letos večkrat opozorjena od organov LM Radovljica, da morata zaradi varnosti pred morebitnimi tatvinami namestiti na roletah in priročnem skladišču trgovske poslovavnice KZ nove ključavnice in sploh boljše zavarovati skladišče. Ker varstvenih ukrepov kljub večkratnemu opozorilu organov LM nista podzvela, čeprav bi zamenjava ključavnic stala zadrugo komaj okrog 2000 dinarjev, sta se mo-

rala zagovarjati pred sodiščem v Radovljici zaradi nevestnega gospodarskega poslovanja in bila obsojena vsak na 1000 dinarjev denarne kazni in plačilo stroškov postopka vsak po 500 dinarjev.

K. S. iz Zirov se je v januarju t. l. pripravil z Antonom Volčem pred njegovo hišo na Dobračevi pri Zireh. Med prekanjem je izvelkel iz žepa nož in z njim grozil Volču. Za ta vročekrvni postopek se je moral zagovarjati pred sodiščem, ki ga je zaradi ogrožanja varnosti obsodilo na 3000 dinarjev denarne kazni in mu odvzelo nož. Upati je, da v bodoče na tak način ne bo več postopal.

S. Z. iz Vogelj se je 12. 2. t. l. udeležil likofa v gasilskem domu v Vogljah. Starejši fantje so ga pregnali z zabave pod pretvezo, da je še premlad. Potem je odšel domov po boksar, popil v neki gostilni nekoliko vina ter tako ohrabren z orožjem v žepu ponovno stopil v gasilski dom. Ko so ga fantje hoteli spet odstraniti, je z boksarjem udaril enega po obrazu in mu prizadelo lahko telesno poškodbo. Pred sodiščem se je moral zagovarjati zaradi dveh kaznivih dejanj: zaradi telesne poškodbe in zaradi posevedanja boksarja. Ob upoštevanju, da je ob času dejanja komaj postal polnoleten, ga je sodišče obsodilo na 1 mesec zapora. Pričakovati je, da bo ta kazen nanj in na druge podobne storilce vzgojno vplivala. Prav je, da vsakdo ve, da posevedanje boksarja predstavlja kaznivo dejanje, zato s takimi stvarmi proč!

POPRAVEK

V 38. številki našega lista se nam je v članek »Velika tatvina« v Inteksu vrnila neljubna pomota. V predzadnjem odstavku beri: Alojz Sagadin je bil zaradi tatvine preje kaznovan z 1 letom zapora, Tomaž Korošec s 4 meseci zapora zaradi prikričevanja (oba nepogojno), ne pa pogojno, kot je bilo objavljeno.

Uredništvo

Težja nesreča v Železnici

V terek se je pripetila v jeseniški železnici težja nesreča. 45-letni Koloman Bežan, doma iz Prekmurja, je bil zaposlen pri visokih pečeh. Ko je čistil podest, so ga zgrabile vrvi mimo vozečega mačka. Padel je čez ograjo 8 m globoko na blizu 100 stopinj segreto in zdrobljeno železno rudo. Dobil je hude udarce in nevarne opekline po nogah, levi roki in glavi. Takoj so mu nudili prvo pomoč, nakar je bil prepeljan v jeseniško bolnico, kjer ga bodo skušali ohraniti pri življenju.

gorenjske bodice

liko govoril. Jasno je, da je treba nekaj ukreniti. Mislim, da bi bilo najlaže premestiti nekam drugam svinjak in gnojnik drugo jama.

LAČEN IN ZEJEN sem se napolil v Kranj. Mimogrede sem ustavil še v Lomu nad Tržičem, kjer sem dobil malinovec z vodo za 20 dinarjev. Prijateljji so mi pravili, da dobiš tudi v gostilnah v Poljanah malinovec z vodo za 20 dinarjev, v Goricih že za 15, pri »Jelenu« v Kranju pa prodajajo malinovec z vodo za 10 dinarjev. — Ne vem, zakaj se cene tako razlikujejo?

PREDEN SEM prišel na uredništvo, da bi napisal »bodice«, ki sem jih nabral, sem zavil še v gostilno »Prj Bekselnus« v Kranju in naročil golaž. To je

bilo preteklo sredo. Toda — golaž je bil tako kisel, da so ga ljudje skoraj v celoti puščali. Verjetno jim je ostal še od prvomajskih praznikov in da ne bi bilo prevelikega »kala«, so ga sedaj uporabili. Vendar — to ne gre!

SE NEKAJ ME JE zbudilo v Kranju. Namenil sem se na Huje. Pa sem zavil po Tavčarjevi cesti. Zagledal sem svojevrstno napisno desko: »Avto taksi — 6-sedežni Klemenčič Jože«. Sedaj pa nisem vedel, ali je Klemenčič Jože 6-sedežni ali je Avto-taksi 6-sedežni.

Da bi bilo razumljiveje, naj tovariš Klemenčič popravi svoje reklamno ploščo.

Pa brez zamere! Pozdravlja Vas VAŠ »BODICAR«

piše leta 1939 kot 81-letni starček v svojih spominih, da je Jaka prenesel naenkrat dva centa (t. j. 112 kg) žeblice čez Bačo. Slovel pa ni samo po tem. Najbolj je zaslovel, ko se je spoprijel z medvedom.

Tiste dni so namreč bohinjski lovci zasledili medveda. Ze nekaj dni so mu bili za petami, a se jim je vedno izmuznil. Jozeljnov Jaka ni bil lovec. Bil je tovarnik. In tako je prav tiste dni tvoril žeblice čez hribe, ko mu pride nasproti medved od blizu v Jakovem objemu.

Ta anekdota bi se morda zdelala komu »lovska zgodba«, a je — kakor pravi v svojih spominih stari Nikolaj Bernard — čista resnica.

BOHINJ POD KRANJSKO INDUSTRIJSKO DRUŽBO

Na pobudo nemških trgovcev in kapitalistov Luckmannov so se Zoisi pridružili Kranjski industrijski družbi, ki je bila izrazito kapitalistična. Alfons Zois je celo postal njen prvi predsednik, a je kasneje obubožal in umrl brez imetja v bolnišnici v Celovcu.

Z ustanovitvijo Kranjske industrijske družbe je zatoniла zvezda Zoisov. Postali so drugorazredni delničarji nove družbe, v kateri so prevladovali s svojim finančnim kapitalom Luckmanni. Toda ti se na železarstvo niso razumeli in leta 1888 so se morali ukloniti dunajskim finančnikom in industrijskem tvrdki Vogel et co. Noot, Carl Luckmann je sicer še ostal glavni direktor družbe, a je bil kljub temu delničar druge vrste.

Leto kasneje 1889 so začeli na Savi graditi novo tovarno. Leta 1890 so začeli novi obrati. Isto leto so zgoreli obrati na Bohinjski Bistrici. Ta katastrofa je Bohinjske bolj obubožala in bohinjski delavci so se začeli seliti na Jesenice, kjer so si obetali boljši kos kruha. M. ar

V ponedeljek, 14. t. m., je bila v Kranju zaključena razstava, ki so jo priredili absolventi ljubljanske Akademije upodablajočih umetnosti. S svojimi deli (olja, litografije, grafike, risbe in mala plastika) so nam predstavili slikarji Polde Oblak, Sonja Primožič, Izidor Mole, Lidija Osterc, Jakob Torkar, Milgij Dominko, Tomaž Kvas, Vladimir Makuc, France Maček, ter kiparji Slavko Hočevar, Janez Lennassi, Janez Boljka, Aleksander Zaharijaš, Boris Sajovic in Cene Ribnikar.

Razstava je razodela začetek poti skupine talentiranih umetnikov, čeprav se mnogi med njimi, kar je razumljivo, še niso dokopali do zrelega samostojnega izraza. Med grafikami so vidni vplivi močnih vzornikov, zlasti Mihelčiča z njegovo lirčno fantastiko, Debenjaka in Jakca. Tudi kiparji niso brez družbe: senca Bulovčeve, Batiča in Radota. Vidni so nadalje razni vplivi na oljih, ki so razstavljani.

Ceprav je pri maloštevilnih oljih, listih in še ne povsem izoblikovanih umetniških konceptih avtorja težko določiti govoriti o njihovi moči, je vendar med slikarji Polde Oblak tehnično in dinamično najbolj izrazit. Njegov akt »Ležeča deklica« je stvaritev, ki daje slutiti, da bo s svojo smelostjo pri nadaljnjem ustvarjanju dosegel vrhove svojih učiteljev. S svežino barve, ki jo je položil z odličnimi potezami čopiča na platno, izraža energijo, ki da slutiti, da bo zasedel med likovni vrhunsko mesto. Tudi ostala njegova dela govorijo o talentu, vendar v njih ni toliko umetniške sile. Sonja Primožičeva je razstavila le eno olje »Avtoportret«, ob katerem se bo prav gotovo pogosto ustavila noga gledalca. Na vsak način je obdelava portreta smela, ker hoče z barvami doseči tonski učinek, ki se ga zelo radi izogiba že zreli slikarji. Izidor Mole s svojimi pejzaži ne iz-

stopa, manjka mu energije, ni se še odločil, čeprav je čutili vpliv učiteljev. Lidija Osterc preseneča gledalca s svojimi olji, ker išče moč izražanja v abstraktnem slikarstvu. Z vsemi deli hote prisiliti gledalca k razmišljanju. Jakob Torkar je razstavil le eno olje, v katerem pa ima preveč mrtvih barv, s katerimi vpliva odbijajoče. Clovek dobi nehote vtis, da umetnika nekaj teži. Milivoj Dominko se nam je predstavil najmočnejše v svojih »Vrbah«. Tudi fantazijski »Otroški strah« in »Maska« delujeta na gledalca, vendar ne kažeta dinamike.

Tomaž Kvas s svojo »Krajino« ne izstopa v ospredje, čeprav likovno rešuje pokrajino na svojstven način.

Cene Ribnikar se nam je predstavil kot mnogo obetajoč kipar. V njegovih delih je polno dinamike, učinkov ne išče v disproporcijah, kar je opaziti šestokrat pri drugih. Aleksander Zaharijaš je razstavil več malih plastik, ki so neodločen polizkus na poti do lastnega izraza. Boris Sajovic žal ni veliko zastopan, vidi pa se, da mu kamen pri izoblikovanju njegovih hotenj ne dela preglavic. Prav gotovo bo uspel. Slavko Hočevar je najmočnejši v »Kiparju Jurmu« in »Petelinjem boju«, medtem ko so ostala dela še povprečna. Janez Lennassi je prikazal več malih plastik. »Doječa mati« in »Mati z otrokom« bosta marsikomu zbudili željo, da bi jih občudoval še potem, ko bo zapustil razstavni prostor. Nekaj svojstvenega in estetsko zaokroženega je v njegovih dekorativnih reliefih.

O razstavljenih grafikah, risbah in litografijah pa bi omenil, da pri Vladimirju Makucu vabljivo učinkuje njegov naivni otroški humor, ki veže iz tonskega lesoreza »Gledalci«. France Maček je v svojem prijemu dokaj živahen, na primer v likovni razvrstitvi »Pravilnice«, vendar v njegovem dekorativnem lesorezu »Dva« odseva tudi Spaca. Razumljivo je, da je

med deli 13 absolventov Akademije upodablajočih umetnosti še nekaj manj samostojnih del, vendar je pokazala razstava visoko šolsko raven, nekaj imen pa se po vsebini že vidneje loči od ostalih. Na vsak način zaslužijo mladi umetniki vzpodbudo za svoje nadaljnje ustvarjanje.

Janez Ambrožič

JOHN FARLEIGH: Ljubezen prede

Prvo zasedanje spomeniško-varstvene komisije

V sredo dopoldne se je prvič sestala okrajna komisija za spomeniško varstvo. Najprej so razpravljali o poslovniku komisije in ugotovili, da se mora skrb za spomeniško varstvo na področju vsega okraja poenotiti. Zato so sklenili, naj bi Zavod za spomeniško varstvo in druge ustrezne republiške ustanove odslej poslovale preko komisije, ki bi v soglasju s Svetom za prosveto in kulturo, potem sprovala enotno spomeniško-varstveno politiko.

Ko so govorili o prioritetenem redu zaščite kulturnih spomenikov, je bila izražena misel, naj bi se najprej za področje vsega okraja zbrala dokumentacija vseh spomenikov. Nadalje je bilo določenih 500.000 dinarjev za nadaljevanje del pri urejanju muzeja NOB v Begunjah, 300.000 dinarjev pa za dela pri odkrivanju in konserviranju fresk pri Janezu v Bohinju, v Bodeščah in v Tupaličah. Z-

močeva hiša iz Podhoma se za sedaj ne bi prestavljala na Bled, kot tipičen primer tlačanske hiše v podnožju fevdalčevega gradu, marveč naj bi se to uredilo zagotovo prihodnje leto.

Vida Tomšičeva - na Jesenicah

Svobodi Jesenice in Javornik sta povabili na Jesenice tov. Vido Tomšičevo na zaključno predavanje Ljudske univerze. Tov. Tomšičeva, org. sekretar CK ZKS se je vabilu odzvala in predavala v ponedeljek zvečer v Mestnem gledališču na Jesenicah. Jeseničani so dvorano polno zasedli in z zanimanjem poslušali njena izvajanja o družini v socializmu. Predavanju je sledila daljša razprava, v kateri je tov. Tomšičeva odgovarjala na številna vprašanja. S ponedeljkovim predavanjem sta jeseniška in javorniška Svoboda zaključili letošnja predavanja Ljudske univerze. U.

in Hercegovine nima nikakšne tradicije in so njeni umetniki pionirji, ki šele iščejo, kje in kako naj zastavijo na nezorani ledini svoj plug. Ker muslimanska vera ne trpi nobenega slikovnega upodabljanja je razumljivo, da slikarske ustvarjalnosti preje sploh ni bilo in da se je razvila šele po osvoboditvi.

Ce vemo, da je v novembru leta 1945 priredilo Društvo likovnih umetnikov BiH svojo prvo razstavo v Sarajevu, na kateri je pokazalo svoje delo vsega deset umetnikov, moramo reči, da je začetek poti, kot ga vidimo v Jakopičevem paviljonu, mnogo obetajoč.

Generacije (če sploh lahko rabimo ta izraz) so na razstavi premešane in o kakršnikoli slogovni enotnosti ni govora; mnogo je še iskanja, vendar pa v njej že občutimo polnokrvni umetniški utrip. Vkljub temu, da je vidno opazen beg od folklorne, so malone vsi razstavljalci krepko zasidranj v svoji bosanski zemlji, ki jo slikajo s širokim, pastoznim zamahom. Posamezni redki polizkusi primitivizma in brezpredmetnega slikarstva niso izraz občutja in doživetja, pač pa narejenega hotenja.

Pri dokaj redkih kulturnih stikih z republiko BiH je prav, da se je društvo likovnih umetnikov BiH opogumilo in nas seznanilo tudi s to platjo razvoja dežele črnih gozdov in belega krasa.

XYLON

Ljubljana postaja vse bolj in bolj pomembni kulturni center grafike — po nemali zaslugi slovenskih mojstrov. Po lanski mednarodni razstavi grafike se letos ponovno vrača v Ljubljano razstava lesorezov XYLON, ki je v prostorih Mednarodne galerije zbrala 150 razstavjalcev iz 17 držav sveta.

Vredno je pogledati in čisti umetniški užitek — videti, kaj ustvarjajo danes najznamenitjši umetniki lesoreza, ki je, kot pravi belgijski mojster Frans

MIRKO OSTOJICA: Figura — mavec

Masereel »ena izmed najstarejših umetniških panog, ena izmed najzlahtnejših, najstrožjih in najbolj poštenih, zakaj tehnika lesoreza ne dovoljuje sioparjenja.

Morda je prav zato na tej razstavi tako malo špekulativnega ali celo zgolj dekorativnega upodabljanja in na drugi strani toliko določene želje, povedati nekaj človeškega.

Z veseljem, ali če hočete z nemajhnim lokalnim ponosom ugotoviti obiskovalec razstave, da so slovenski grafiki Marij Pregelj, Riko Debenjak, Miha Maleš, Božidar Jakac in drugi enakovredni ustvarjalci v družbi najznamenitjših belgijskih, mehiških, angleških, japonskih in severno-ameriških mojstrov.

Nove knjige

JAMES JOYCE: LJUDJE IZ DUBLINA

Irski pisatelj James Joyce, ki ga uvrščamo med utemeljitelje modernega evropskega romana, je v literarnih krogih poznan v prvi vrsti po svojem obširnem romanu »Ulysses«. To je življenjski portret izobraženca dvajsetega stoletja, roman o njegovi zapletenosti v svo malost meščanskega sveta, iz katerega se zaman trga, in o njegovih blodnjah po nedoumljivih labirintih podzavesti. Oblikovno je roman prav tako kaotičen, kot duševnost njegovega junaka, poln slogovnih svojevoljnosti, slovničnih nepravilnosti, brezmiselnih dadaističnih glasovnih zaporedij in je tako po svoji formi kot tematiki povzročil mogočno valovanje navdušenja in ogorčenja; pršice tega valovanja so v tridesetih letih dosegle celo daljno kranjsko deželo.

Po tolikih letih smo sedaj tudi mi v izdaji Državne založbe Slovenije in prevodu Herberta Gruna dobili prvo, sicer manj razkričano, stilistično umirjeno in vsakomur razumljivo pisano Joycejevo knjigo o ljudeh iz Dublina. To je zbirka kratkih zgodb, v katerih pisatelj na videz neprizadeto in suhoparno opisuje malo pomembne ljudi in dogodke iz malomeščanskega Dublina, svojega rojstnega mesta.

Novela niso zanimive zgolj zaradi globoke pretresljivosti posameznih človeških usod in pod mirnim ter kar vsakdanjim pripovedovanjem skrite moralne obtožbe, ampak tudi zato, ker nas vzdruže klerikalnega malomeščanskega Dublina tako zelo spominja atmosfere v avstrijski in katoliški Ljubljani v začetku tega stoletja.

Tako so ti ljudje iz Dublina, kot je v uvodu ugotovil prevajalec, prav pošastno podobni neživim lutkam iz Grumovega »mesta Goga«, kar nam pisatelja še bolj približa.

POLDE OBLAK: Pokrajina

Naše uredništvo je naprosilo nekatere prosvetne delavce na Gorenjskem, naj nam v zvezi z reformo obveznega in učiteljskega šolanja napišejo, kakšno je njihovo mnenje o tej reformi. Čudi nas, da se večina temu vabilu ni odzvala. Njihov molk si lahko tolmačimo na več načinov: bodisi da o teh vprašanih prosvetni delavci sploh ne razmišljajo, da jim reforma šolstva ni po godu, da ne razumejo družbenih potreb, skratka, da jim je vzgoja mladine deveta briga. Danes priobčujemo sestavek Franceta Fistra, ravnatelja nižje gimnazije v Bohinjski Bistrici.

Čemu bi se spraševali, ali je reforma pouka potrebna, ko pa vemo, da je nujna! Napredna družba od šol in njenih izobrazbeno vzgojnih strokovnih ustanov pri tem upravičeno pričakuje ne le polno razumevanje, temveč znatno podporo. Ta ni v domišljavosti, v malomeščanskem preziranju vseh, ki nimajo najboljšega šolskega spričevala, v igri avtoriteti, v borbenem zagovarjanju lastne nesposobnosti in komoditete, v brezvestnem evarjenju in ubijanju mladih stremeljenj. Takim prosvetnim rokodelcem je zoprna napredna reforma, ker jih razgalja, ker zahteva pošteno delo za zakoreninjenje in samostojno rast naših najmlajših. Vsi učitelji pa, ki ljubijo mladino, skušajo doseči pri pouku veselo, sproščeno sodelovanje učencev, ki že samostojno opazujejo, razmišljajo ter brez predsodkov odpirajo okna in vrata učilnic resničnemu življenju. Ti učitelji, ki vzgajajo družbi predano, delovno, zdravo in borbeno mladino, pozdravljajo reformo. V učno vzgojnim procesu jim ni ničesar v razredu manj vredno. Spretno vključujejo sposobnejše v smotrni pripravi pouka k

samodelavnosti grup, sodelovanju s šibkejšimi učenci in pri tem onemogočajo domišljavosti. V odnosu do sošolcev, do kolektivna in do družbe, posreduje otrokom nova spoznanja. Taki učitelji so prepričani, da enotna, obvezna 8-letna šola ne lomi talentiranih kalil, nasprotno, omogoča jim rast ob ustvarjanju splošnega razumevanja in pravičnega vrednotenja znanja pri večini delovnih ljudi.

Ko opazujejo z dijaki uspešnost delavskega samoupravljanja in odvisnost proizvodnje od delovne discipline in prizadevanost slehernega člana, tedaj spoznavajo mladi ljudje, da blagostanje ni le v rokah nekaterih podjetij, pač pa v proizvodni sposobnosti delovne veščine teh že dijaki razumejo, da nima vsi mladinci in mladinke le enakih pravic, temveč da je posredovanje splošne izobrazbe osnovna družbena dolžnost. Ne razume pa mladina, zakaj ji nekateri šolniki zamerjajo nadržanost, iznajdljivost, ziravo kritiko in sproščenost. Mislim, da take mladina preraste. Z okostenelo pedantnostjo, ceremonialno resnostjo in suhoparnim preobremenjevanjem otrokovega spomina, dokazujejo

le popolno nerazumevanje družbenih potreb, nerazumevanje bistva in ciljev naprednega družbenega razvoja. Številni šolniki so v zelo skromnih materialnih pogojih uspeli marsikje doseči bistven odraz v gospodarskem in kulturnem razvoju šolskega okoliša. Njihovi učenci so se življali v delo v sadovnjaku, v gozdovih, v živinoreju. Uspeli so prvi polizkusi: cepiči, so se prijeli, setev je

suhoparne referate. Od njegove prizadevnosti je odvisno, kakšna bo učilnica. Ni mnogo treba, pa je tabla obnovljena in preprosta učila lahko izdelajo učenci, dijaki. Odpadni material v podjetjih je prizadevnemu učitelju za učno uporabo vedno dosegljiv. Delavnice, trgovina, pošta, železniška postaja itd. so nenadomestljiva učila. Res pa je trkati zavest, da marsikdo po zrtvovalnih učiteljevih priprav

vraževerstvu zadahli zdravstveni in vzgojni predsodki močno zavirajo rast najmlajših. Če pomeni oče otrok le toliko, kolikor ga lahko trenutno izkoristi, in goji do socialističnih nazorov zagrzeno, sebično mrzljivo, vceplja ob školskem zdravem vplivu v otroka dvojni moralni dvom. Pametovanje s tepežem, kletvijo in grožnjami v večini pogubljenem ne more vzgojiti svobodnega mladince.

Pri prevzgoji staršev in družbe sploh imajo družbene organizacije osnovno nalogo. Njihova desna roka naj bi bile šole z naprednimi in pravilno upoštevanimi šolniki. Družbeno upravljanje v šolstvu daje vse možnosti za čim tesnejše sodelovanje šole z domovi in družbenimi organizacijami.

KAKO VZGOJITI SPOSOBNE UCITELJE

Nekateri dvomijo v izboljšanje šolskega pouka zaradi pomanjkanja sposobnih učiteljev. Res, prosvetni rokodelci, ki jim predsedata skromna vas in ocenjujejo vso družbo skozi prizmo svoje domišljavosti, niso v stanju, da bi pridobili sposobne mladince in pristaneke staršev za učiteljski poklic. Številni vplivni ljudski šolniki pa bodo ob materialni pomoči družbe lahko pridobili zdrav učiteljski naraščaj. Važno je tudi strokovno izpopolnjevanje prosvetnih kadrov zlasti na osemletkah. Nekateri hospitačjski šole se z vzgladnimi praktičnimi primeri in vestno analizo problematike posameznih predme-

Nekaj misli k izbolšanju izobrazbenega in vzgojnega procesa v šolah

Refarma je nujna

Otrok naj bo doma, v šoli in družbi pravilno upoštevan

vzkačila, uničili so sadne škodljivce in ves šolski vrt je bil v cvetju. Učitelj je zaupal v družbo, zato je bil zgrajen vodovod, iz lastnih moči so pozidali vas, skupno nabavljali stroje in uspešno kljubovali izkoriščevalskim magnatom. Da, zdrave kal: so gnale v družbi ob življenjski šoli, ob izkušnjah in čestih trpkih spoznanjih! Pa bi bila danes reforma neizvedljiva? Kdor ima vero v družbo in mladino, ne dvomi!

Skromna šolska oprema, stara tabla in pomanjkljiva zbirka učil, niso nepremagljive ovire pri oblikovanju naše mladine. Ni rečeno, naj se učitelj v skromnih pogojih omeji le na

ne upošteva. Mnogim je pouk igračkanje in krediti za šolstvo potrata denarja. Pred kratkim je n. pr. modroval član občinskega ljudskega odbora pri razpravljanju o pičlih kreditih, da bi nekaj le vrglo skrenje šolske obveznosti na 6 let.

PREVZGOJA STARŠEV — NALOGA DRUŽBENIH ORGANIZACIJ

Res pa je, da šola ne more obljubljeni »nebesa«. Njen uspeh je vezan na izobrazbeno vzgojne pogoje in vplive v družinah in v družbi nasploh. Nezdruženi zakoni, nevzgojeni in zanikani starši so slabo jamstvo za zdrave potomce. Starokopitni, po

TEKMOVALI SO

(Nadaljevanje)

»Sem že nazaj,« je prekinil Brunda zajec Hitra taca. »Sedaj pa lahko pričnemo.« In kakšen je bil zajec! Pomislite otroci. Iz sosodove kašče je smuknil velik koren, pobral na tleh vejo in si privezal koren tako, da mu je bingljal dve pedi pred nosom. »Kaj pa ti? Zakaj si se pa tako našemil?« sem začuden vzkliknil.

»Našemil!« je bil užaljen Hitra taca. »Če imam koren takole pred nosom, sem najhitrejši tekač na svetu. Veš, zapodim se za korenom, da bi ga dohitel in pojedel in takrat gre ko blisk. Samo kaj, ko mi koren vedno uhaja naprej, ker ga imam privezanega na glavi. No, do konca tekme bom že potrpel, ga bom pa potem z večjo slastjo pojedel.«

»To ni prav. To ni športno.« so ugovarjali ostali tekmovalci. »Hitra taca mora tekmoovati brez korena.«

»Mir!« je zavpila Uharica. »Kot vrhovni sodnik odločam, da ima vsak tekmovalec lahko vse pripomočke. Zajec Hitra taca ima lahko koren tudi med tekmo.«

»To ni prav,« je še ugovarjal jazbec, pa ga ni nihče poslušal, kajti prav tedaj je sraka zavpila: »Na mesta! Vsi so se drejnali ob robu jase.« Pripravljeno! Pozor! Zdaj!

Kar zabobnelo je, tako so se pognali tekmovalci, vsak je hotel biti zmagovalec, vsak je hotel prvi pozdraviti Pomlad. Daleč pred vsemi jo je ubiral Hitra taca s korenom pred gobčkom.

Napeto smo pričakovali, kdaj bodo prvi tekmovalci prišli na cilj, ki je bil tudi na jasi. Čez čas se je v daljavi pojavila gruča tekmovalcev. »Aha, že prihajajo. Casomerilci na mesta,« je ukazovala Uharica.

Prvi je pridirkal na cilj jelen Brzec, za njim srna Sloka, veverica Sviga, iz zemlje je prišel krt Crnuh — ta je namreč tekmoval kar pod zemljo — vsi so že prišli, samo Hitre tace ni bilo od nikoder.

Čakali smo, čakali, zajca pa od nikoder. Mrak se je že spuščal, ko jo je primahal ves potrt in žalosten.

»Kaj pa je bilo s teboj? Od vsega začetka si bil prvi, na cilj pa prideš zadnji,« smo ga rado vedni spraševali.

Hitra taca je žalostno vzdihnil. »Kaj hočem. Od začetka je šlo vse lepo, ubiral sem jo za korenom. Potem pa ta preklicana smola. Koren se mi je odvezal in padel na tla. Vsi ostali so bili še daleč za menoj, pa sem si mislil: »Saj je še dovolj časa. Takale tekma te izmuči, kaj ko bi se malo okrepal. Samo enkrat bom ugriznil.« In ugriznil sem. Mm, kako dober je bil. Pa sem ugriznil še enkrat, pa še enkrat, pa še in še. In preden sem se zavedel, je bil že ves koren v mojem želodcu. Hotel sem teči naprej, pa

sem bil tako sit, da še koraka nisem mogel narediti. No, in sedaj vidite. Preklicana smola! Preklicani koren!

»Da, da! Tako je, če je kdo preveč požrešen,« sem si mislil, se naglo poslovil in odhitel proti domu. Dedek Kosobrin me gotovo že čaka, da mu dam povestico, jaz pa je še sploh nisem začel.

Res me je doma že čakal dedek Kosobrin. Joj, kako je bil jezen, ker mu nisem napisal povesti. Danes sem ga srečal, pa mi še odzdravil ni.

Stric Fič

POSETNIKA

Ivo B.
Konič
Brač

Delovne brigade so gradile progo — katero?

(Brčko—Banovci)

Dragi cicibančki in pionirji!

V to našo majhno in prazno pomlad so pred dobrimi petdesetimi leti posiljali štirje topli prameni prevratnega sonca, oglasili so se naenkrat štirje pomembni kovači slovenske besede: Josip Muren, Dragotin Kette, Oton Zupančič in

IVAN CANKAR,

katerega osemdeset-letnice rojstva smo se spominjali pretekli četrtak, t. j. 10. maja.

Rodil se je naš veliki pisatelj leta 1876 na klanecu siromakov, na Vrhniki, kot sin revnega krojača Jožefa in matere Neže. Otroška leta je preživel v pomanjkanju in revščini, saj je bilo treba dobri materi skrbeti za dvanaest vedno lačnih kljunov. Prve nauke je Ivan prejel v znameniti »enajstih šoli« pod mostom. Med vrhovjem, razbitimi lonci, kapeljni in drugo podobno nesnago je užival in doživljal svoje najlepše ure. V prvi sobi šole se ni počutil dobro, vendar je bil najpridnejši učenec na vrhniški šoli. Na pobudo njegovega učitelja Jerneja Černeta je Ivan po končani osnovni šoli odšel v Ljubljano, kjer se je vpisal na realko. Tudi tu se je pridno učil, stradal, se včasih preživil ob suhih skorjajah, začel že, ko je bil v tretjem razredu se ubadati s peresom in si tako služiti kruh. Po dovršeni srednji šoli se je podal na cesarski Dunaj in se vpisal na stavbeni oddelek visoke šole, hotel je postati inženir. Ali kmalu je obesil učenje na klin. Poprijel je za pero in z njim začel orati našo borno knjižno ledino. Posvetil se je ves pisateljevanju, sojeno mu je bilo, da bo malemu narodu slovenskemu pastir in vodnik. V svojih knjigah, ki jih je izdal nad štirideset, je prikazoval našo revščino in zaostalost, šibal lažnivost, hinavščino in klečoplastvo, ki je bilo tedaj zelo razširjeno po naši mili domovini. Slikal je v svojih delih življenje malega človeka-delavca, njegovo trpljenje in borbo za obstanek. Rad posedal na obcestnih kamnih, se bratil s prosjaki, risal njih bedno življenje, da bi ja vsi bolj zahrepeneli po luči — po soncu. Neizmerno toplino in ljubezen je pa izlil v kratke sestavke-črtice, ki jih je posvetil ljubljenu bitju-materi. Kdo ni še bral: Desetica, Mater je zatajil, Skodelca kave... berlic! Njegovih besed ne boste nikoli pozabili, kakor ni Cankar nikoli pozabil trpečega malega človeka in zemljice slovenske. Ob osemdeseti obletnici njegovega rojstva posvetite trenutek njegovemu spominu.

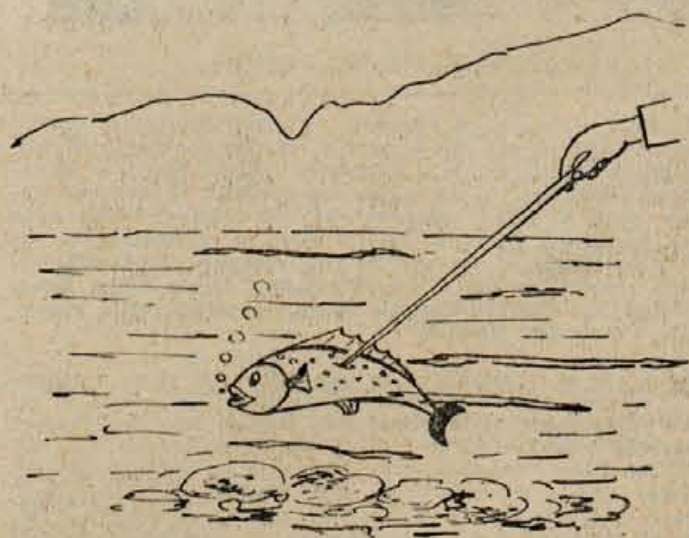
Nagrajeni so bili za pravilno rešitev prvomajske križanke naslednji:

1. Serjak Janče, Trata 14, p. Cerklje.
2. Rupnik Jože, Strazišče 303 pri Kranju.
3. Kern Milan, Cerklje 37.

TRDI OREHI

Za bistre glavice

Tokrat smo izpustili križanko, ki je vedno zbiralala lepa družina, kdo bi se venomer ubadal in radi so ga poslušali, ker jim je ubijal z istim kopitom. Da pa večkrat kako »slinasto« natvne bo brezdelja, nekaj novega. zil. Tudi tokrat je privlekel debelo izpod pazduhe. Pravil je: »Sem šel, sem šel onega jutra ob Kokri, naenkrat sem zagledal v tolmunu pod mostom podstrv, ki je bila skoraj meter la pisma za njim. Po preteku dolga in je tehtala tudi skoraj

nekaž dni je tajnica sporočila kilogram. Potipam v žepu, noravnateljju, da mu ne more pošlati dospele pošte, ker je vzel ključ od poštnega predala s seboj. Ravnatelj je takoj odposlal malž ključ v pismo, a kljub temu ni prejel nikake pošte. Ja, kaj se je vendar zgodilo? Okoli Smukovega Tončka se smejali, le zakaj?

Rebus

Od kdaj ima goska dolg vrat

Da ima goska tako dolg vrat in ne takega kot raca, je kriva goskina radovednost, luknja v ograji in lisica. Ne verjamete? Pa je le res! Kar poslušajte!

Nekoč je živila mala, a strašno radovedna goskica. Takrat goske še niso imele tako dolgih vratov, kot jih imajo danes. Ta goskica je bila pridna. Rada se je pasla po vrtu in tudi fotografala je kaj rada po blatu. Vse domače živali so jo imele rade, ker jih je vedno kaj spraševala: zakaj ima boter petelin krivo perje, zakaj je okrog vrta postavljena ograja in še sto in sto podobnih vprašanj jim je zastavljala.

Neki dan pa je zagledala goskica v ograji luknjo, ki je bila prav toliko velika, kot njena glava. Dolgo časa je hodila mimo, ne da bi se hotela ozreti na luknjo, nazadnje jo je pa le premagala radovednost. Hotela je videti, kaj je na oni strani ograje. Vtaknila je glavo skozi luknjo. Joj, kako lep, prelep svet je bil na oni strani. Kako daleč je videla. Kar ves čas bi takole gledala in se ne bi naveličala. Tam je bil gozd, tam pisani travniki, tam visoke gore. Čudovito, prelepo!

Nenadoma pa je zagledala kraj gozda lisico. Brž je hotela potegniti glavo nazaj iz luknje, toda glava se ji je zataknila. Na vso moč je vlekla in žalostno gagala, a glava se niti za las ni premaknila. Lisica je gotovo ne bi zapazila, ko ne bi goskica tako presunljivo in prestrašeno gagala. Tako pa se ji je lisica vedno bolj in bolj bližala, goskica pa je tudi vedno bolj in bolj vlekla. A čim bolj

je vlekla, tem daljši vrat je nmela. Ta se ji je daljšal in daljšal, glava pa še vedno ni hotela iz luknji. Tedaj je bila lisica že blizu. Ze je hotela zagrabiti gosjo glavo. Hudobno so se ji zasvetile oči in zasm-

njena glava na dolgem vratu! Nobena goska ni imela takega vratu! Skoz luknjo v ograji je še enkrat videla lisičine hudobne oči, potem pa je gagajoč zbežala na dvorišče.

Od tistih dni je nosila goskica

jala se je goski. Goskica je prestrašeno zagagala. Se enkrat se je močno uprla s svojimi nožicami ob tla in srčno povlekla. Toda kje visoko je bila zdaj

Jože Varl

Ali že veste, da...

Vem, da je marsikdo dnevno prebiral pretekli teden časopise in razbiral novice, ki so prihajale iz samega Pariza. Saj so naši časopisi toliko pisarili o toplem sprejemu, ki ga je priredilo francosko ljudstvo predsedniku republike maršalu Titu, ki je bil na prijateljskem obisku v Franciji skoraj teden dni.

Morda pa še ni znano vsem, da spada Francija med največje države v Evropi, je skoraj dvakrat tako velika kakor naša država (551.000 km²) in šteje danes nad 41 milijonov prebivalcev.

da nam že bežen pogled na zemljevid pove, da je to ocean-ska država, saj leži med Atlantskim oceanom in Sredozemskim morjem in je ta lega za gospo-

darski razvoj dežele važna, saj so in še potekajo preko njenega ozemlja trgovska pota od zahoda proti vzhodu,

da je predvsem južni in vzhodni del Francije precej gorat, razprostirajo se tu mlada nagubana gorovja in to Alpe z najvišjim vrhom Mont Blanc (4810 m) in pa Pireneji — proti zahodu in severu pa se svet znižuje,

da namakajo to zemljo v glavnem reka Sena, Loara, Garona, ki se izlivajo v Atlantik, največja reka pa je Rhona, ki teče v Sredozemsko morje,

da prevladuje v Franciji oceansko sredozemsko podnebje, ki ugodno vpliva na rast in sploh na poljedelstvo, ki je zelo razvito, saj se preživlja z obdelovanjem zemlje več ko tretjina vsega prebivalstva. Pridelajo mnogo žita, zlasti pšenice, ovsa, rži in koruze. Pomembne gospodarske panoge so še živinoreja, vrtnarstvo, sadjarstvo, cvetličarstvo in predvsem vinarstvo, da je v tej državi zelo razvita industrija predvsem kovinska in strojna, tekstilna, kemična, ladjedniška, da je na višini zlasti avtomobilska in letalska industrija, nam je znano. Nekaj pa ovira razvoj industrije v Franciji, t. j. pomanjkanje premoga, grade pa velike elektrarne, ki proizvajajo »beli premog«. Surovine — hrana za te tovarne povečini priteka iz kolonij,

da je največje mesto Pariz, ki šteje s predmestji skoraj 5 milijonov prebivalcev. Pomen Pariza je zelo mnogostranski, je to prestolnica Francije, gospodarsko in politično središče, s svojimi kulturnimi zavodi in znamenitostmi pa slovi v svetu. Druga znana mesta so še: Reims, Rouen, Orleans, Nantes, Dijon, Toulouse, pristanišča Marseille Bordeaux, Brest, Cherbourg, Le Havre,

IGRICA

Pa je le pomlad prikoralaca v deželo, letos je bila ta hojakaj počasna. No, če pogledamo malo okoli sebe, bomo pa je priznali, da hoče zemlja nadoknadi zamujeno. Vse bujno brsti, poganja in se ponekod že hoče razvetati. Kmalu bodo zapele okoli hiš kose in trava se bo nabirala v redove — no, in za te dni igrice naslednjo:

KOSEC:

Gruča otrok je lahko. Eden izmed njih vstopi na sredo, v ro-

ki drži za en konec vrvico, na katere drugem koncu je privezan v vozlet zvit robec. Ostali otroci stoji pristo v krogu okoli srednjega, ki suče vrvico nizko pri tleh okoli. Ko pride vrvica do katerega v krogu, mora le ta odskočiti, da zgine vrvica pod njim naprej in gleda, da se ga ne dotakne — naslednji mora zopet odskočiti in tako dalje. Kogar vrvica zadene, mora iz igre — poslednji je zmagovalec in ga lahko okrasite z rožami.

NA POLJANI

Tri dni v gostih je pri Roži Lilijka ostala, tu je sila hrepenenja spet domov jo gnala.

V Rožinem razkošnem gradu mogla ni strpeti, le nazaj si je želela, a čeprav umreti.

Vsem zato za gostoljubje se je zahvalila, za vrnitev v domek rodni milo zaprosila.

Vsi pristrčno so s kraljico Lilijko vzljubili in v grozečo se nevarnost niso je pustili.

Pa je žalost mrka legla ji na mlado lice, toda ona z njo ganila je srce kraljice.

Le neradi so se vdali, šli so po rogača, ki tačas je Roži bil za grajskega vozača.

NA JEZERSKEM SE VEDNO DOBRA SMUKA
V nedeljo, 13. maja, je SK Jezersko pridelil pod Makekovo Kočno meddruštveno tekmovalje v slalomu za pionirje od 10-12 in od 12-14 let starosti, ter za pionirke do 14. leta starosti. Rezultati: od 10-12 let Janez Košir pred Jožetom Koširjem, oba SK Jezersko, 3. je bil Rudi Terovski SK Ljubelj; od 12-14 let: Frantar pred Weissainom Francijem, 3. Peter Košir, vsi SK Jezersko; pionirke: Miša pred P. Emo obe SK Jezersko, tretja pa je bila Lukanc Eli SK Ljubelj Tržič.

STRELSKO TEKMOVANJE V »SAVI«
13. maja je bilo v tovarni gumijevih izdelkov »Sava« Kranj zaključno tekmovalje za značno puško, katerega so se imeli pravico udeležiti vsi člani kolektiva in vsi člani strelske družine »Sava«. Tekmovali so za naslov najboljšega člana, članice in mladince. Ta naslov so si za leto 1956 osvojili: član Franc Peternel s 136 krogi od 150 možnih, članica Tončka Novak s 113 krogi in mladince Polde Match s 104 krogi.

DROBIŽ

Pred mesnicami v Kamniku so se spet pojavile dolge kače, največkrat pa se zgodi, da zmanjka mesa že v soboto dopoldne. Kamniško občinstvo se začudeno sprašuje, kako je mogoče, da je v okoljskih vaseh, v Radomljah in Komendi za potrošnike dovolj mesa, v Kamniku pa ga zdaj redno zmanjka. Po tolikem času bi zdaj že lahko ugotovili, kje so vzroki za pomanjkanje mesa in jih skušali odstraniti.

V Kamniku so ob veliki udeležbi prebivalstva pokopali dr. Janka Polca, rednega člana akademije znanosti in umetnosti, predsednika terminološke komisije SAZU in upokojenega univerzitetnega profesorja. Pokojni je bil po rodu Kamničan.

ZOPET GOZDI POŽAR

V nedeljo, 6. maja, je nad vasjo Kokra izbruhnil gozdni požar ter uničil 15 ha pašnikov in gozda, last Kokričanov. Skoda znaša po nestrokovni oceni okoli 120.000 dinarjev.

Ta požar je zakrivil kmet F. P. iz Kokre. Tisti dan je namreč čistil svoj pašnik in pri tem požgal. Suha trava se je mimo grede vnela in ker je pihal močan veter, je ogenj hitro zajel večjo površino. F. P. je začel takoj gasiti, vendar sam ni mogel dosti napraviti. Zaradi te skrajne neprevidnosti se bo moral zagovarjati pred sodiščem, saj izgleda, da mu niti požar na Zaplati ni bil zadosten opomin.

Razen tega so prejeli še drugi najboljši strelci lepe praktične nagrade.

NA GOLNIKU BODO IGRALI ROKOMET

Na pobudo iniciativnega odbora so na Golniku že pred dvema mesecema začeli za gradnjo igrišča za mali rokomet, na katerem pa bodo lahko gojili tudi ostale športne panoge. Igrišče je že skoraj dograjeno, gradili pa so ga po večini navdušeni mladi in starejši športniki v prostem času prostovoljno. Največ zaslug pri tem pomembnem delu za razvoj športa na Golniku pa imajo prav gotovo Jurij Zalar, Boris Urankar, Rok Slapar in ostali. Ob rokometnem igrišču bo tudi igrišče za odbojko in lahko atletiko. Predvidevajo, da bo otvoritev tega športnega objekta v začetku junija, ko bodo organizirali turnir v malem rokometu in nanj povabili nekatera dobro poznana moštva v malem rokometu. Za rokomet je na Golniku precejšnje zanimanje, saj se je do danes v sekcijo prijavilo že nad 25 članov, od katerih je polovica mladink. G.

OGENJ ZARADI GRADBENE POMANJKLJIVOSTI

Pri Barbani nad Skofjo Loko je pred kratkim pogorela stavba, last splošno ljudskega premoženja, ki jo je upravljala ekonomija škofjeloške občine. Škodo cenijo nad 1.600.000 dinarjev.

Požar je nastal zaradi provizoričnih dimovodnih cevi, ki so vodile iz kuhinje na podstrešje.

V takih stvareh bi moralo biti prepovedano vsako kurjenje, ker niso zadosti zavaro vane. Že lani smo pisali o tem, naj bi požarno-varnostne komisije po privatnih stvareh pregledale dimovodne naprave, vendar vse kaže, da to delo le slabo opravljajo. Polovica požarov v letu 1955 je namreč nastala zaradi gradbenih pomanjkljivosti.

SMRTNA NESREČA 3-LETNEGA OTROKA

V začetku maja se je smrtno ponesrečil 3-letni Vojko Vidmar s Planine nad Jesenicami. Igral se je na travniku in med tem prijel za utrgano žico električnega voda, ki pelje tod mimo. Tok ga je na mestu ubil.

Ta vod je bil že pred leti v zelo slabem stanju, zato so ga tudi izključili iz električnega omrežja. Kaneje pa je bil zaradi potreb ponovno priključen, ne da bi ga popravili. Smrtna nesreča, ki se je pripetila, dokazuje, da je bilo to opravljeno brez odgovornosti. Za taka popravila bi denarna sredstva vsekakor morala biti na razpolago!

• Mali oglasi

Ugodno, samo za 11.000 din prodam rabljeno moško kolo. — Naslov v upravi lista.

Cistokrveno psico »Doberman«, 10. mesecev staro, primerno za dresuro prodam. Naslov v upr. lista.

Ugodno prodam takoj vseljivo hišo z vrtom, tik postaje Naklo in čebelnjak. Ogled v nedeljo.

Zazidljivo parcelo blizu Nakla prodam. Naslov v upravi lista.

Prodaj dobro na novo preplekano kredenco. Stare Mari, Luže 33, Senčur.

Prodaj vzdljiv levi štedilnik in globok otroški voziček. — Semrov Franc, Podbrezje 37.

Radioprejemnik dobro ohranjen 7-cevni prodam. Naslov v upravi lista.

Prodaj v popolnem redu bicikel (motor) znamke »Rehs« z biciklom ali brez bicikla. Rangus, urar, Kranj.

Prodaj brzoparilnik. Naslov v upravi lista.

25.000 din v gotovini dam nagrade tistemu, ki mi izroči v Kranju ali okolici do 3 km stanovanje — sobo in kuhinjo. — Naslov v upravi lista.

Zamenjam enosobno stanovanje v Celju za dvosobno ali večje v Kranju. Janez Kleč, Kranj, Titov trg 20.

Zamenjam dvosobno stanovanje v Stražišču za enakega ali trosobnega isto tam. Naslov v upravi lista.

Takoj sprejmemo pošteno, kvalificirano prodajalco za prodajo kruha in peciva, po možnosti iz območja Jesenic. — Prošnje vložiti na upravo podjetja Parnih pekarn in slaščičarne Jesenice.

Iščem vajenca za pečarstvo. — Naslov v upravi lista.

Pozor! Cenjene stranke obveščam, da sem pričel s splošnim postavljanjem pečl. štedilnikov, oblog in tlakov. Močnik Peter, Tavčarjeva 38, Kranj.

Večje posestvo blizu Tržiča se odda v najem. Naslov v upr. lista.

Ugodno naprodaj nov kavč orehove politure. Naslov: Zveč, Gosposvetska 28, Jesenice.

Jeseničane opozarjamo na nocojšnjo produkcijo Glasbene šole, ki bo b 20. uri v Mestnem gledališču. Glasbena šola Jesenice.

Prodaj dobro ohranjene škrilj ploščice (Sifer) za kratje strehe — popravila. Ambrožič Ljubno.

• Objava

Osnovna šola Kranj vabi starše, naj pridejo vpisat novince, ki so bili rojeni 1. 1949, v nedeljo, 20. maja med 8. in 17. uro v vežo zgradbe ob Gregorčičevi cesti. Zadržani jih lahko vpišejo še v ponedeljek med 8. in 15. uro v isti zgradbi, toda v zbornici. S seboj naj vzamejo otrokov izpisek iz matične knjige. Iz letnika 1950 bo mogoče vpisati, seveda če starši to žele, le otroke, ki so bili rojeni do 31. marca 1950, preko tega roka pa izredno nujne primere, ker smo s prostorom res na tesnem. Na Osnovno šolo Kranj se vpišejo otroci iz območja mesta Kranja razen iz Cirč, Planine, Huj, Klanca, Zlatega polja in Strževega, ki so se morali vpisati že na Osnovno šolo Kranj - Planina. Prosimo, naj ne bi bilo potem več zamudnikov. Upraviteljstvo

• Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

19. maja ob 20. uri — gostovanje v Železnikih — Ivan Cankar: »POHUŠANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI«.

20. maja ob 16. uri — izven in za podeželje, zadnja nedeljska predstava »VELIKA BESEDA«.

KINO

KINO »STORŽIČ« KRANJ

18. in 19. maja, ameriški barvni film »MIRNI ČLOVEK«. — Predstave ob 18. in 20.15 uri, brez tednika. V glavni vlogi: John Wayne, Maureen O. Nara. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje.

ZAHVALA

Vsem, ki so ob priliki smrti naše ljubljene mame, stare mame in tačče

FRANČISKE MIHELIC, roj. ROBLEK

in sestre, svakinje in tete **MICKE MIHELIC**

počastili njun spomin izrekamo iskreno zahvalo.

Posebno zahvalo izrekamo častit. g. župniku, zdravnikom gg dr. Novaku in dr. Živcu, kakor vsem dobrim sosedom, ki so pomagali ob težki uri. Nadalje se zahvaljujemo vsem družbenim organizacijam, gasilcem in pevcom za ganljivo petje, darovalcem vencev in ostalemu občinstvu, ki so ju spremili na zadnji poti.

Zalujoči sorodniki

- 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo Berislav Brkič: Kako je Jagoda postala kurir (radijska igra) - ponovitev.
- 16.00 Popoldanski simfonični koncert. Wolfgang Amadeus Mozart: Šest nemških plesov. — Aleksander Borodin: Druga simfonija.
- 18.00 Radijska univerza.
- 18.15 Igra tamburaški orkester p. v. Matka Šijakoviča.
- 18.30 Za dom in žene.
- 18.40 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
- 20.00 Gioacchino Rossini: Italijanka v Alžiru, opera v dveh dejanjih.
- 22.15 Koncert velikega zabavnega orkestra Radia Ljubljana (magnetofonski posnetki z javnega koncerta 3. V. 1956 v Ljubljani — II. del).

ČETRTEK, 24. MAJA

- 11.05 Za dom in žene.
- 11.15 Popularne popevke.
- 11.45 Slovenski skladatelji — mladini (glasbena oddaja za pionirje).
- 12.40 Koncertni valčki.
- 13.35 Popularne orkestralne skladbe.
- 14.30 Novi filmi.
- 14.40 Narodne pesmi poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Skoberneta.
- 15.40 Utrinki iz literature — Slobodan Lazič: Sejem igrač.
- 18.00 Domače aktualnosti.
- 18.30 Družinski pogovori.
- 18.40 Pojeta Mario Lanza in Doris Day.
- 20.00 S Titom v vojni in miru (spomini, reportaža in pesmi).
- 22.15 Po svetu Jazza »Obisk pri Mihajlu Svarcu«.

20. maja, matineja ob 10. uri premiera franc. filma »LIZBONSKE NOČI«, nemški barvni film »DEZELA SMEHLJAJA« ob 14. uri, ameriški barvni film »MIRNI ČLOVEK« ob 16., 18.15 in 20.30 uri — zadnjokrat.

LETNI KINO »PARTIZAN« KRANJ

18. maja, franc. film »LIZBONSKE NOČI«, predstava ob 20. uri.

19. maja, nemški barvni film »DEZELA SMEHLJAJA«, predstava ob 20. uri. Ob 22.15 uri premiera amer. barvnega filma »FANT IZ OKLAHOME«.

20. maja, premiera ameriškega barvnega filma »POSLEDNJI APAC«, predstava ob 20. uri.

KINO »SVOBODA« KRANJ

19. maja, zaprto.

20. maja, premiera ameriškega barvnega filma »POSLEDNJI APAC« ob 14. uri. Premiera francoskega filma »LIZBONSKE NOČI«, predstave ob 16., 18. in 20. uri.

KINO »RADIO« JESENICE

18. maja, ameriški film »TAJNOST ZAPUŠČENEGA VRTA«, predstavi ob 18. in 20. uri — zadnjokrat.

19. maja, francoski barv. film »RDEČE IN ČRNO« II. del. — Predstave ob 18. in 20. uri.

20. maja, francoski barv. film »RDEČE IN ČRNO« II. del. — Dopoldne matineja italijanskega filma »POLICAJI IN TATOVI« ob 10. uri.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

18. maja, francoski barv. film »RDEČE IN ČRNO« I. del. — Predstavi ob 18. in 20. uri — zadnjokrat.

19. in 20. maja, ameriški barv. film »RAPSDIJA«. Predstave: v soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri, v nedeljo dopoldan ob 10.30 uri matineja italijanskega filma »POLICAJI IN TATOVI«.

LETNI KINO JESENICE

19. in 20. maja, premiera ameriškega barvnega filma »RAPSDIJA«. Predstava ob 20.30 uri.

KINO KOROSKA BELA

19. in 20. maja, franc. barvni film »RDEČE IN ČRNO« II. del. Predstave: v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri.

KINO ZIROVNICA

19. maja, francoski barv. film »RDEČE IN ČRNO« I. del. — Predstava ob 20. uri.

20. maja, francoski barv. film »RDEČE IN ČRNO« I. del in »RDEČE IN ČRNO« II. del. — Pričetek ob 20. uri. Ob 16. uri francoski film »TRENUTEK RESNICE« — zadnjokrat.

KINO DOVJE MOJSTRANA

18. maja, francoski barv. film »RDEČE IN ČRNO« II. del. — Predstava ob 20. uri — samo danes.

19. in 20. maja, ameriški barv. film »PROTI VSEM ZASTAVAM«. Predstave: v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 17. in 20. uri — zadnjokrat.

KINO »SORA« SK. LOKA

Od 18. do 20. maja ameriški film »DEKLE S PODEZELJA«.

KINO »KRVAVC« CERKLJE

19. in 20. maja, amer. barvni film »NA OBALI«. Predstave: v soboto ob 20.30 uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

KINO NAKLO

19. in 20. maja, avstrijski film »POTEPUHI«. Predstave v soboto in nedeljo ob 20. uri. V nedeljo ob 16. uri predstava zaradi igre odpade.

Sporočamo, da med tednom do nadaljnega ne bo predstav.

Oglašajte v »Glasu Gorenjske«

OBJAVA

Pripravljalni odbor za proslavo 20-letnice tekstilne stavke v Kranju

RAZPISUJE

v smislu sklepa zadnje seje Odbora

nagradni natečaj

za izdelavo osnutka za značko, letak in ovitek Zbornika dokumentarnega gradiva o stavki.

Osnovni motiv, ki naj preveva vse tri osnutke, naj bo boj delovnega ljudstva za oblast, njegova zmaga in njegov boj za socialistično družbo.

Vsi trije osnutki ne smejo biti istovetni. Pripravljalni odbor si pridržuje pravico, da odkupi posamezne osnutke od različnih avtorjev.

Nagrade:

- 1. 50.000 dinarjev
- 2. 30.000 dinarjev
- 3. 20.000 dinarjev

Osnutke s šifro je treba poslati pripravljalnemu odboru za proslavo 20-letnice tekstilne stavke pri okrajnem odboru SZDL v Kranju, najpozneje do 15. junija letos.

V zaprti kuverti naj vsak avtor navede točen naslov.

Pripravljalni odbor

Razpis

za novi tečaj Politične šole pri CK ZKS

od 1. septembra 1956 do 31. januarja 1957

Tečaj je namenjen predvsem delavcem in delavkam v industriji in kmetstvu, ki so se aktivno uveljavili v organih delavskega in družbenega upravljanja, v organih oblasti, sindikatov, društvi itd. in jim je zato nujno potrebno širše znanje iz politične ekonomije in znanstvenega socializma.

Prijave z osebnimi podatki, s podatki o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, o osnovnem poklicu, zaposlitvi in višini mesečnih prejemkov pošljite do 25. junija 1956 na upravo Politične šole pri CK ZKS, hkrati pa tudi na svoj občinski komitet ZKS.

Šola ima internat. Podrobnejše informacije dobite na upravi šole oziroma na občinskem ali okrajnem komiteju ZKS svojega področja.

RAZPIS

EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA V KRANJU. Pogoji za vpis v I. letnik ESS je uspešno dovršen IV. razred nižje gimnazije in sprejemni izpit iz slovensčine, tujega jezika in matematike. Sprejemni izpit bodo kandidati opravljali na Ekonomski srednji šoli v Kranju (poslopje I. gimnazije) od 11. junija dalje. Pričetek izpitov ob 8. uri zjutraj. Prošnji za opravljanje sprejemnega izpita, kolkovani z din 30.— državne takse in din 20.— okrajne takse, mora kandidat priložiti zadnje šolsko spričevalo in rojstni list.

RAZPIS

Upravni odbor podjetja »Gorenjski tisk« razpisuje delovno mesto

OBRATOVOĐJE TISKARNE

Pogoj: Visokokvalificirani grafični delavec z najmanj 5 let prakse, ali kvalificirani grafični delavec z najmanj 10 let prakse. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe sprejema upravni odbor podjetja.

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00. Radijski dnevnik ob 19.00 in 22.00. uri. Oddajo »Zeleli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 15.15 in ob delavnikih ob 17.15. uri. Kmetijski nasveti in kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30. uri.

PETER, 18. MAJA

11.05 Bela Bartok: Prva suita za orkester. (Prva izvedba v RL).

11.45 Cicibanom — dober dan! — vošči Manica Komanova.

12.00 Slovenske pesmi pojeta moški zbor DPD Slava Klavotra in ženski Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.

14.30 Zanimivosti doma in po svetu.

15.40 Utrinki iz literature — Pupul Džajakar: Prestolonaslednik.

18.00 Spoznavajmo človeka — prof. Franc Pečiček: Spošt. starost in zdravje ter značaj.

18.15 Pojo Fantje na vasi.

20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.

20.30 France Marolt in slovenska narodna pesem (spominška oddaja ob 5. obletnici smrti).

21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

22.30 Mednarodna radijska univerza.

SOBOTA, 19. MAJA

- 11.05 Za dom in žene.
- 11.45 Pojte za nami, otroci!
- 14.30 Pionirski kotiček.
- 14.45 Pojo mladinski zbori.
- 15.40 Utrinki iz literature — Walt Whitman: Pesmi.
- 16.00 Koncert po željah.
- 18.00 Okno v svet: Kambodža na poti neodvisnosti.

18.15 Poje ženski zbor France Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja.

18.30 Jezikovni pogovori.

20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 20. MAJA

8.00 O športu in športnikih: Spomini na evropska veslaška prvenstva.

8.15 Spored slovenskih narodnih in umetniških pesmi — sodelujejo zbori, ansambli in solisti.

9.00 Otroška predstava — Slavko Janevski: Sladkorni otročiček.

10.00 Družinski pogovori.

10.00 Nedeljski simfonični koncert.

12.00 Pogovor s poslušalci.

13.30 Za našo vas.

18.00 Radijska igra — P. Merimee: Kočija svete popotnice.

21.00 Kulturni razgledi.

PONEDELJEK, 21. MAJA

11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Berislav Brkič: Kako je Jagoda postala kurir (radijska igra).

12.40 Pohorski fantje pojo in igrajo.

14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — a) Prehod čez Neretvo (reportaža) — b) Na letališču.

14.35 Filmske melodije.

15.15 Pesmi, ki so jih peli partizani...

15.40 Se pomnite tovariši — Mile Pavlin: Vrtnice.

16.00 60 minut z našimi in inozemskimi solisti.

18.15 Nekaj opernih prediger.

TEKMOVALI SO

(Nadaljevanje)

»Sem že nazaj,« je prekinil Brunda zajec Hitra taca. »Sedaj pa lahko pričnemo.« In kakšen je bil zajec! Pomislite otroci. Iz sosedove kašče je smuknil velik koren, pobral na tleh vejo in si privezal koren tako, da mu je bingljal dve pedi pred nosom. »Kaj pa ti? Zakaj si se pa tako našemil?« sem začuden vzkliknil.

»Našemil!« je bil užaljen Hitra taca. »Če imam koren takole pred nosom, sem najhitrejši tekač na svetu. Veš, zapodim se za korenem, da bi ga dohitel in pojedel in takrat gre ko blisk. Samo kaj, ko mi koren vedno uhaja naprej, ker ga imam privezanega na glavi. No, do konca tekme bom že potrpel, ga bom pa potem z večjo slastjo pojedel.«

»To ni prav. To ni športno.« so ugovarjali ostali tekmovalci. »Hitra taca mora tekmoovati brez korena.«

»Mir!« je zavpila Uharica. »Kot vrhovni sodnik odločam, da ima vsak tekmovalec lahko vse pripomočke. Zajec Hitra taca ima lahko koren tudi med tekmo.«

»To ni prav,« je še ugovarjal jazbec, pa ga ni nihče poslušal, kajti prav tedaj je sraka zavpila: »Na mesta! Vsi so se drejnali ob robu jase. »Pripravljeni! Pozor! Zdaj!«

Kar zabobnelo je, tako so se pognali tekmovalci, vsak je hotel biti zmagovalec, vsak je hotel prvi pozdraviti Pomlad. Daleč pred vsemi jo je ubiral Hitra taca s korenem pred gobčkom.

Napeto smo pričakovali, kdaj bodo prvi tekmovalci prišli na cilj, ki je bil tudi na jasi. Čez čas se je v daljavi pojavila gruča tekmovalcev. »Aha, že prihajajo. Casomerilci na mesta,« je ukazovala Uharica.

Prvi je pridirkal na cilj jelen Brzeč, za njim srna Sloka, veverica Sviga, iz zemlje je prišil krt Crnuh — ta je namreč tekmoval kar pod zemljo — vsi so že prišli, samo Hitre tace ni bilo od nikoder.

Čakali smo, čakali, zajca pa od nikoder. Mrak se je že spuščal, ko jo je primahal ves potrt in žalosten.

»Kaj pa je bilo s teboj? Od vsega začetka si bil prvi, na cilj pa prideš zadnji,« smo ga radovedno spraševali.

Hitra taca je žalostno vzdihnil. »Kaj hočem. Od začetka je šlo vse lepo, ubiral sem jo za korenem. Potem pa ta preklicana smola. Koren se mi je odvezal in padel na tla. Vsi ostali so bili še daleč za menoj, pa sem si mislil: »Saj je še dovolj časa. Takale tekma te izmuči, kaj ko bi se malo okrepečal. Samo enkrat bom ugriznil.« In ugriznil sem, Mm, kako dober je bil. Pa sem ugriznil še enkrat, pa še enkrat, pa še in še. In preden sem se zavedel, je bil že ves koren v mojem želodcu. Hotel sem teči naprej, pa

sem bil tako sit, da še koraka nisem mogel narediti. No, in sedaj vidite. Preklicana smola! Preklicani koren!«

»Da, da! Tako je, če je kdo preveč požrešen,« sem si mislil, se naglo poslovil in odhitel proti domu. Dedek Kosobrin me gotovo že čaka, da mu dam povestico, jaz pa je še sploh nisem začel.

Res me je doma že čakal dedek Kosobrin. Joj, kako je bil jezen, ker mu nisem napisal povesti. Danes sem ga srečal, pa mi še odzdravil ni.

Stric Fič

POSETNIKA

Ivo B.
Konič
Brač

Delovne brigade so gradile progo — katero?

(Brčko—Banoviti)

Dragi cicibančki in pionirji!

V to našo majhno in prazno pomlad so pred dobrimi petdesetimi leti posijali štirje topli prameni prevratnega sonca, oglasili so se naenkrat štirje pomembni kovači slovenske besede: Josip Muren, Dragotin Kette, Oton Zupančič in

IVAN CANKAR,

katerega osemdeset-letnice rojstva smo se spominjali pretekli četrtlet, t. j. 10. maja.

Rodil se je naš veliki pisatelj leta 1876 na klanecu siromakov, na Vrhniki, kot sin revnega krojača Jožefa in matere Neže. Otroška leta je preživljal v pomanjkanju in revščini, saj je bilo treba dobri materi skrbeti za dvanaest vedno lačnih kljunov. Prve nauke je Ivan prejel v znameniti »najstji« šoli pod mostom. Med vrbovjem, razbitimi lonci, kapeljni in drugo podobno nesnago je užival in doživljal svoje najlepše ure. V prvi sobi šole se ni počutil dobro, vendar je bil najpridnejši učenec na vrhniški šoli. Na pobudo njegovega učitelja Jerneja Černeta je Ivan po končani osnovni šoli odšel v Ljubljano, kjer se je vpisal na realko. Tudi tu se je pridno učil, stradal, se včasih preživljal ob suhih skorjah, začel že, ko je bil v tretjem razredu se ubadati s peresom in si tako služiti kruh. Po dovršeni srednji šoli se je podal na cesarski Dunaj in se vpisal na stavbeni oddelek visoke šole, hotel je postati inženir. Ali kmalu je obesil učenje na klin. Poprijel za pero in z njim začel orati našo borno književno ledino. Posvetil se je ves pisateljevanju, sojeno mu je bilo, da bo malemu narodu slovenskemu pastir in vodnik. V svojih knjigah, ki jih je izdal nad štirideset, je prikazoval našo revščino in zaostalost, šibal lažnivost, hinavščino in klečoplastvo, ki je bilo tedaj zelo razširjeno po naši milji domovini. Slikal je v svojih delih življenje malega človeka-delavca, njegovo trpljenje in borbo za obstanek. Rad posedal na občestnih kamnih, se bratil s prosjaki, risal njih bedno življenje, da bi ja vsi bolj zahrepeneli po luči — po soncu. Neizmerno toplino in ljubezen je pa izlil v kratke sestavke-črtice, ki jih je posvetil ljubljenski bitju-materi. Kdo ni šebral: Desetica, Mater je zatajil, Skodelca kave... berite! Njegovih besed ne boste nikoli pozabili, kakor ni Cankar nikoli pozabil trpečega malega človeka in zemljice slovenske. Ob osemdeseti obletnici njegovega rojstva posvetite trenutek njegovemu spominu.

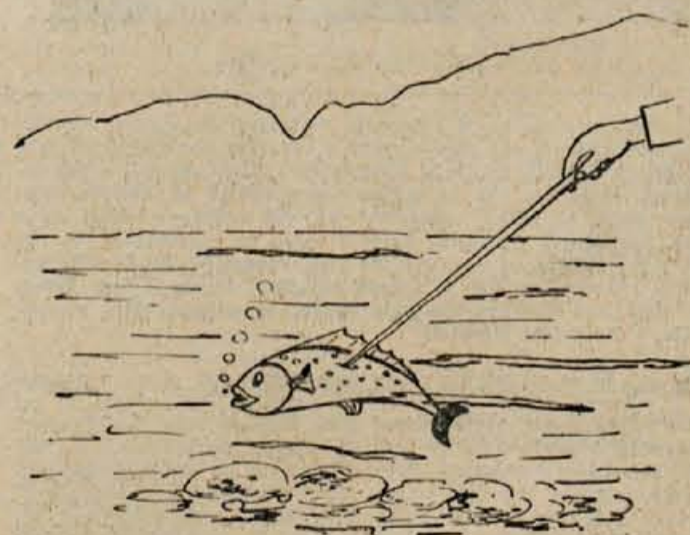
Nagrajeni so bili za pravilno rešitev prvomajske križanke naslednji:

1. Serjak Janče, Trača 14, p. Cerklje.
2. Rupnik Jože, Strazišče 303 pri Kranju.
3. Kern Milan, Cerklje 37.

TRDI OREHI

Za bistre glavice

Tokrat smo izpustili križanko, ki je vedno zbiralala lepa družina, kdo bi se venomer ubadal in radi so ga poslušali, ker jim je ubijal z istim kopitom. Da pa večkrate kako »slinasto« natvene bo brezdolja, nekaj novega. zili. Tudi tokrat je privlekel debelo izpod pazduhe. Pravil je: »Sem šel, sem šel onega jutra ob Kokri, naenkrat sem zagledal v tolmunu pod mostom podstrv, ki je bila skoraj meter la pisma za njim. Po preteku dolga in je tehtala tudi skoraj

nekač dni je tajnica sporočila kilogram. Potipam v žepu, noravnateljju, da mu ne more poslati dospete pošte, ker je vzel ključ od poštnega predala s seboj. Ravnatelj je takoj odposlal mali ključ v pismu, a kljub temu ni prejel nikake pošte. Ja, kaj se je vendar zgodilo? Okoli Smukovega Tončka se smejali, le zakaj?

Rebus

Od kdaj ima goska dolg vrat

Da ima goska tako dolg vrat in ne takega kot raca, je kriva goskina radovednost, luknja v ograji in lisica. Ne verjamete? Pa je le res! Kar poslušajte!

Nekoč je živela mala, a strašno radovedna goskica. Takrat goske še niso imele tako dolgih vratov, kot jih imajo danes. Ta goskica je bila pridna. Rada se je pasla po vrtu in tudi čofotala je kaj rada po blatu. Vse domače živali so jo imele rade, ker jih je vedno kaj spraševala: zakaj ima boter petelin krivo perje, zakaj je okrog vrta postavljena ograja in še sto in sto podobnih vprašanj jim je zastavljala.

Neki dan pa je zagledala goskica v ograji luknjo, ki je bila prav toliko velika, kot njena glava. Dolgo časa je hodila mimo, ne da bi se hotela ozreti na luknjo, nazadnje jo je pa le premagala radovednost. Hotela je videti, kaj je na oni strani ograje. Vtaknila je glavo skozi luknjo. Joj, kako lep, prelep svet je bil na oni strani. Kako daleč je videla. Kar ves čas bi takole gledala in se ne bi naveličala. Tam je bil gozd, tam pisani travniki, tam visoke gore. Čudovito, prelepo!

Nenadoma pa je zagledala kraj gozda lisico. Brž je hotela potegniti glavo nazaj iz luknje, toda glava se ji je zataknila. Na vso moč je vlekla in žalostno gagala, a glava se niti za las ni premaknila. Lisica je gotovo ne bi zapazila, ko ne bi goskica tako presunljivo in prestrašeno gagala. Tako pa se je ji je lisica vedno bolj in bolj bližala, goskica pa je tudi vedno bolj in bolj vlekla. A čim bolj

je vlekla, tem daljši vrat je nmela. Ta se ji je daljšal in daljšal, glava pa še vedno ni hotela iz luknji. Tedaj je bila lisica že blizu. Ze je hotela zagrabiti gosjo glavo. Hudobno so se ji zasvetile oči in zasm-

njena glava na dolgem vratu! Nobena goska ni imela takega vratu! Skoziluknjo v ograji je še enkrat videla lisičine hudobne oči, potem pa je gagaajoč zbežala na dvorišče.

Od tistih dni je nosila goskica

jala se je goski. Goskica je prestrašeno zagagala. Še enkrat se je močno uprla s svojimi nožicami ob tla in srečno povlekla. Toda kje visoko je bila zdaj

Jože Varl

Ali že veste, da...

Vem, da je marsikdo dnevno prebiral pretekli teden časopise in razbiral novice, ki so prihajale iz samega Pariza. Saj so naši časopisi toliko pisarili o toplem sprejemu, ki ga je pridriilo francosko ljudstvo predsedniku republike maršalu Titu, ki je bil na prijateljskem obisku v Franciji skoraj teden dni.

Morda pa še ni znano vsem, da spada Francija med največje države v Evropi, je skoraj dvakrat tako velika kakor naša država (551.000 km²) in šteje danes nad 41 milijonov prebivalcev.

da nam že bežen pogled na zemljevid pove, da je to oceanška država, saj leži med Atlantskim oceanom in Sredozemskim morjem in je ta lega za gospo-

darski razvoj dežele važna, saj so in še potekajo preko njenega ozemlja trgovska pota od zahoda proti vzhodu,

da je predvsem južni in vzhodni del Francije precej gorat, razprostirajo se tu mlada nagubana gorovja in to Alpe z najvišjim vrhom Mont Blanc (4810 m) in pa Pireneji — proti zahodu in severu pa se svet znižuje,

da namakajo to zemljo v glavnem reka Sena, Loara, Garona, ki se izlivajo v Atlantik, največja reka pa je Rhona, ki teče v Sredozemsko morje,

da prevladuje v Franciji oceansko sredozemsko podnebje, ki ugodno vpliva na rast in sploh na poljedelstvo, ki je zelo razvito, saj se preživlja z obdelovanjem zemlje več ko tretjina vsega prebivalstva. Pridelajo mnogo žita, zlasti pšenice, ovsa, rži in koruze. Pomembne gospodarske panoge so še živinoreja, vrtnarstvo, sadjarstvo, cvetličarstvo in predvsem vinarstvo.

da je v tej državi zelo razvita industrija predvsem kovinska in strojna, tekstilna, kemična, ladjedejniška, da je na višini zlasti avtomobilska in letalska industrija, nam je znano. Nekaj pa ovira razvoj industrije v Franciji, t. j. pomanjkanje premoga, grade pa velike elektrarne, ki proizvajajo »beli premog«. Surovine — hrana za te tovarne povečini priteka iz kolonij, da je največje mesto Pariz, ki šteje s predmestji skoraj 5 milijonov prebivalcev. Pomen Pariza je zelo mnogostranski, je to prestolnica Francije, gospodarsko in politično središče, s svojimi kulturnimi zavodi in znamenitostmi pa slovi v svetu. Druga znana mesta so še: Reims, Rouen, Orleans, Nantes, Dijon, Toulouse, pristanišča Marseille Bordeaux, Brest, Cherbourg, Le Havre,

IGRICA

Pa je le pomlad prikoralca v deželo, letos je bila ta hojka počasna. No, če pogledamo malo okoli sebe, bomo pa le priznali, da hoče zemlja nadoknaditi zamujeno. Vse bujno brsti, poganja in se ponekod že hoče razvetati. Kmalu bodo zapele okolj hiš kose in trava se bo nabirala v redove — no, in za te dni igrico naslednjo:

KOSEC:

Gruča otrok je lahko. Eden izmed njih vstopi na sredo, v ro-

ki drži za en konec vrvice, na katere drugem koncu je privezan v vozil zvit robec. Ostali otroci stojte pristo v krogu okoli srednjega, ki suče vrstico nizko pri tleh okoli. Ko pride vrstica do katerega v krogu, mora le ta odskočiti, da zgine vrstica pod njim naprej in gleda, da se ga ne dotakne — naslednji mora zopet odskočiti in tako dalje. Kogar vrstica zadene, mora iz igre — poslednji je zmagovalec in ga lahko okrasite z rožami.

NA POLJANI

Tri dni v gostih je pri Roži Lilijka ostala, tu je sila hrepenenja spet domov jo gnala.

V Rožinem razkošnem gradu mogla ni strpeti, le nazaj si je želela, a čeprav umreti.

Vsem zato za gostoljubje se je zahvalila, za vrnitev v domek rodni milo zaprosila.

Vsi pristrčno so s kraljico Lilijko vzljubili in v grozečo še nevarnost niso je pustili.

Pa je žalost mrka legla ji na mlado lice, toda ona z njo ganila je srce kraljice.

Le neradi so se vdali, šli so po rogača, ki tačas je Roži bil za grajskega vozača.

NA JEZERSKEM SE VEDNO DOBRA SMUKA
V nedeljo, 13. maja, je SK Jezersko priridel pod Makekovo Kočno meddruštveno tekmo...

Razen tega so prešli še drugi najboljši strelci lepe praktične nagrade.

NA GOLNIKU BODO IGRALI ROKOMET

Na pobudo iniciativnega odbora so na Golniku že pred dvema mesecema začeli za gradnjo igrišča za mali rokomet, na katerem pa bodo lahko gojili tudi ostale športne panoge...

STRELSKO TEKMOVANJE V »SAVI«

13. maja je bilo v tovarni gumijevih izdelkov »Sava« Kranj zaključno tekmovanje za značno puško, katerega so se imeli pravico udeležiti vsi člani kolektiva...

DROBIŽ

Pred mesnicami v Kamniku so se spet pojavile dolge kače, največkrat pa se zgodi, da zmanjka mesa že v soboto dopoldne...

OGENJ ZARADI GRADBENE POMANJKLJIVOSTI

Pri Barbani nad Skofjo Loko je pred kratkim pogorela stavba, last splošno ljudskega premoženja, ki jo je upravljala ekonomija škofjeloške občine...

SMRTNA NESREČA 3-LETNEGA OTROKA

V začetku maja se je smrtno ponesrečil 3-letni Vojko Vidmar s Planine nad Jesenicami. Igral se je na travniku in med tem prijel za utrgano žico električnega voda...

V Kamniku so ob veliki udeležbi prebivalstva pokopali dr. Janka Polca, rednega člana akademije znanosti in umetnosti...

ZOPET GOZDI POŽAR

V nedeljo, 6. maja, je nad vasjo Kokra izbruhnil gozdni požar ter uničil 15 ha pašnikov in gozda, last Kokričanov...

Ta požar je zakrivil kmet F. P. iz Kokre. Tisti dan je namreč čistil svoj pašnik in pri tem požgal. Suha trava se je mimogrede vnela in ker je pihal močan veter, je ogenj hitro zajel večjo površino...

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, Radijski dnevnik ob 19.00 in 22.00 uri...

PETEK, 18. MAJA

- 11.05 Bela Bartok: Prva suita za orkester. (Prva izvedba v RL).
11.45 Cicibanom — dober dan! — voščil Manica Komanova.
12.00 Slovenske pesmi pojeta moški zbor DPD Slava Klavora in ženski Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.

SOBOTA, 19. MAJA

- 11.05 Za dom in žene.
11.45 Pojte z nami, otroci!
14.30 Pionirski kotiček.
14.45 Pojo mladinski zbori.
15.40 Utrinki iz literature — Walt Whitman: Pesmi.

NEDELJA, 20. MAJA

- 8.00 O športu in športnikih: Spomini na evropska veslaška prvenstva.
8.15 Sprejeli slovenskih narodnih in umetnih pesmi — sodelujejo zbori, ansambli in solisti.
9.00 Otroška predstava — Slavko Janevski: Sladkorni otročiček.
10.00 Družinski pogovori.
10.00 Nedeljski simfonični koncert.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
18.00 Radijska igra — P. Merimee: Kočija svete popotnice.
21.00 Kulturni razgledi.
21.15 Popévke in ritmi.

PONEDELJEK, 21. MAJA

- 11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Berislav Brkič: Kako je Jagoda postala kurir (radijska igra).
12.40 Pohorski fantje pojo in igrajo.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — a) Prehod čez Neretvo (reportaža) — b) Na letališču.

Mali oglasi

- Ugodno, samo za 11.000 din prodam rabljeno moško kolo.
Cistokrovno psico »Doberman«, 10. mesecev staro, primerno za dresuro prodam.
Ugodno prodam takoj vseljivo hišo z vrtom, tik postaje Naklo in čebelnjak.

Gledališče

- PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ
19. maja ob 20. uri — gostovanje v Železnikih — Ivan Cankar: »POHUJŠANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI«.
20. maja ob 16. uri — izven in za podeželje, zadnja nedeljska predstava »VELIKA BESEDA«.
KINO »STORŽIČ« KRANJ
18. in 19. maja, ameriški barvni film »MIRNI CLOVEK«.

Objava

Osnovna šola Kranj vabi starše, naj pridejo vpisat novince, ki so bili rojeni 1. 1949, v nedeljo, 20. maja med 8. in 17. uro v vežo zgradbe ob Gregorčičevi cesti...

ZAHVALA

Vsem, ki so ob priliki smrti naše ljubljene mame, stare mame in tašče

FRANCIŠKE MIHELIC, roj. ROBLEK

in sestre, svakinje in tete MICKE MIHELIC

počastili njun spomin izrekamo iskreno zahvalo.

Posebno zahvalo izrekamo častit. g. župniku, zdravnikom g. dr. Novaku in dr. Živcu, kakor vsem dobrim sosedom, ki so pomagali ob težki uri...

Nadalje se zahvaljujemo vsem družbenim organizacijam, gasilcem in pevcem za ganljivo petje, darovalcem vencev in ostalemu občinstvu, ki so ju spremili na zadnji poti.

Zalujoči sorodniki

20. maja, matineja ob 10. uri premiera franc. filma »LIZBONSKE NOCI«, nemški barvni film »DEZELA SMEHLJAJA« ob 14. uri...

LETNI KINO »PARTIZAN« KRANJ

18. maja, franc. film »LIZBONSKE NOCI«, predstava ob 20. uri.
19. maja, nemški barvni film »DEZELA SMEHLJAJA«, predstava ob 20. uri.

KINO »SVOBODA« KRANJ

19. maja, zaprto.
20. maja, premiera ameriškega barvnega filma »POSLEDNJI APAC« ob 14. uri.

KINO »RADIO« JESENICE

18. maja, ameriški film »TAJNOST ZAPUŠČENEGA VRTA«, predstavi ob 18. in 20. uri.

KINO »PLAVZ« JESENICE

18. maja, francoski barvni film »RDEČE IN ČRNO« I. del. — Predstavi ob 18. in 20. uri.

LETNI KINO JESENICE

19. in 20. maja, premiera ameriškega barvnega filma »RAPSODIJA«. Predstava ob 20.30 uri.

KINO KOROŠKA BELA

19. in 20. maja, franc. barvni film »RDEČE IN ČRNO« II. del. Predstave: v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri.

KINO ZIROVNICA

19. maja, francoski barvni film »RDEČE IN ČRNO« I. del. — Predstava ob 20. uri.

20. maja, francoski barvni film »RDEČE IN ČRNO« II. del. — Pričetek ob 20. uri. Ob 16. uri francoski film »TRENUTEK RESNICE« — zadnjikrat.

KINO DOVJE MOJSTRANA

18. maja, francoski barvni film »RDEČE IN ČRNO« II. del. — Predstava ob 20. uri — samo danes.

19. in 20. maja, ameriški barvni film »PROTI VSEM ZASTAVAM«. Predstave: v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 17. in 20. uri — zadnjikrat.

KINO »SORA« SK. LOKA

Od 18. do 20. maja ameriški film »DEKLE S PODEZELJA«.

KINO »KRVAVC« CERKLJE

19. in 20. maja, amer. barvni film »NA OBALI«. Predstave: v soboto ob 20.30 uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

KINO NAKLO

19. in 20. maja, avstrijski film »POTEPUHI«. Predstave v soboto in nedeljo ob 20. uri.

V nedeljo ob 16. uri predstava zaradi igre odpade.

Sporočamo, da med tednom do nadaljnega ne bo predstav.

Oglašajte v »Glasu Gorenjske«

OBJAVA

Pripravljajni odbor za proslavo 20-letnice tekstilne stavke v Kranju RAZPISUJE

v smislu sklepa zadnje seje Odbora nagradni natečaj

za izdelavo osnutka za značko, letak in ovitek Zbornika dokumentarnega gradiva o stavki. Osnovni motiv, ki naj preveva vse tri osnutke, naj bo boj delovnega ljudstva za oblast, njegova zmaga in njegov boj za socialistično družbo.

- 1. 50.000 dinarjev
2. 30.000 dinarjev
3. 20.000 dinarjev

Osnutke s šifro je treba poslati pripravljalnemu odboru za proslavo 20-letnice tekstilne stavke pri okrajnem odboru SZDL v Kranju, najpozneje do 15. junija letos.

V zaprti kuverti naj vsak avtor navede točen naslov. Pripravljajni odbor

RAZPIS

za novi tečaj Politične šole pri CK ZKS od 1. septembra 1956 do 31. januarja 1957

Tečaj je namenjen predvsem delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki so se aktivno uveljavili v organih delavskega in družbenega upravljanja, v organih oblasti, sindikatih, društvih itd. in jim je zato nujno potrebno širše znanje iz politične ekonomije in znanstvenega socializma.

Prijave z osebnimi podatki, s podatki o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, o osnovnem poklicu, zaposlitvi in višini mesečnih prejemkov pošljite do 25. junija 1956 na upravo Politične šole pri CK ZKS, hkrati pa tudi na svoj občinski komitet ZKS.

Šola ima internat. Podrobnejše informacije dobite na upravi šole oziroma na občinskem ali okrajnem komiteju ZKS svojega področja.

RAZPIS

EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA V KRANJU. Pogoj za vpis v I. letnik ESS je uspešno dovršen IV. razred nižje gimnazije in sprejemni izpit iz slovensčine, tujega jezika in matematike.

Sprejemni izpit bodo kandidati opravljali na Ekonomski srednji šoli v Kranju (poslopje I. gimnazije) od 11. junija dalje. Pričetek izpitov ob 8. uri jutraj. Prošnji za opravljanje sprejemnega izpita, kolkovani z dnj 30.— državne takse in dnj 20.— okrajne takse, mora kandidat priložiti zadnje šolsko spričevalo in rojstni list.

RAZPIS

Upravni odbor podjetja »Gorenjski tisk« razpisuje delovno mesto

OBRATOVODJE TISKARNE

Pogoj: Visokokvalificirani grafični delavec z najmanj 5 let prakse, ali kvalificirani grafični delavec z najmanj 10 let prakse. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe sprejema upravni odbor podjetja.

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

- 18.15 Poje ženski zbor France Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja.
18.30 Jezikovni pogovori.
20.00 Veseli večer.
15.40 Se pomnite tovariši — Mile Pavlin: Vrnitev.
16.00 60 minut z našimi in inozemskimi solisti.
18.15 Nekaj opernih prediger.
18.45 Narodne pesmi poje Gorenjski vokalni kvintet.
20.00 Mladinska oddaja.
20.15 Koncert komornega orkestra Radija Zagreb.
11.15 Mali dopoldanski koncert.
11.45 Cicibanom — dober dan! (Peter Likar: Povedni mož)
14.30 Modni kotiček.
14.40 Solisti lahke glasbe vam igrajo.
15.40 Utrinki iz literature — John Galsworthy: Plaho snubljenje — I.
16.00 V svetu opernih melodij.
18.00 Zunanje — politični feljton: Po avstrijskih volitvah.
18.30 Sportni tednik.
20.00 Tedenski notranje politični pregled.
20.30 Radijska igra — Suhovič — Kobilin: Svatba Krečinkega.
22.15 UKV program: Plesna glasba.
11.35 Radijska šola za višjo stopnjo — a) Prehod čez Neretvo (reportaža) b) Na letališču (ponovitev).
12.05 Marjan Kozina: Proti morju.
12.40 Skladbe za violino.
13.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji.

- 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo Berislav Brkič: Kako je Jagoda postala kurir (radijska igra) — ponovitev.
16.00 Popoldanski simfonični koncert. Wolfgang Amadeus Mozart: Šest nemških plesov. — Aleksander Borodin: Druga simfonija.
18.00 Radijska univerza.
18.15 Igra tamburaški orkester p. v. Matka Šijakoviča.
18.30 Za dom in žene.
18.40 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
20.00 Gioacchino Rossini: Italijanka v Alžiru, opera v dveh dejanjih.
22.15 Koncert velikega, zabavnega orkestra Radija Ljubljana (magnetofonski posnetki z javnega koncerta 3. V. 1956 v Ljubljani — II. del).

ČETRTEK, 24. MAJA

- 11.05 Za dom in žene.
11.15 Popularne popevke.
11.45 Slovenski skladatelji — mladini (glasbena oddaja za pionirje).
12.40 Koncertni valčki.
13.35 Popularne orkestralne skladbe.
14.30 Novi filmi.
14.40 Narodne pesmi poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Skoberneteta.
15.40 Utrinki iz literature — Slobodan Lazič: Sejem igrač.
18.00 Domače aktualnosti.
18.30 Družinski pogovori.
18.40 Pojeta Mario Lanza in Doris Day.
20.00 S Titom v vojni in miru (spomini, reportaža in pesmi).
22.15 Po svetu Jazza »Obisk pri Mihajlu Svarcu«.

Nad 300 kilometrov daleč se je peljal Eskim Tutu s samni na pasjo vprego, od Eskimo Pointa ob zalivu Hudson v južno ležeči Churchill, da bi tam prodal nekaj svojih slonokoščanih izdelkov. Njegova vožnja je bila začetek nevarne nalezljive bolezni, ki je izbruhnila pozimi 1948/49 na severu Kanade. Nihče ni vedel, od kod je ta bolezen prišla, kako se imenuje in kako jo je treba zdraviti. Za to področje pristojni zdravnik dr. Moody je bil prav tedaj na počitnicah. Brzjavno so ga poklicali v njegovo stalno bivališče Chesterfield v Arktiki. Tam je našel svoje bolnike ležeče na stopnicah in po tleh majhne bolnišnice. V naselju z 200 Eskimi in 26 belci je bilo bolnih 90 ljudi. Nekateri so že umrli. Tisti, ki so ozdraveli, so bili omrtvičeni.

Šlo je za otroško paralizo. Ze prej pa je zajela področje, kjer žive Eskimi, tuberkuloza. Zbolelo je 10 odstotkov vseh prebivalcev. Teh dveh bolezni Eskimi sploh niso poznali, dokler niso prišli v stik z belci. Dr. Moody je brz, ko je izbruhnila otroška paraliza, odradil karanteno na področju 130.000 kvadratnih kilometrov. To je bila površinsko največja karantena v zgodovini človeštva ali v zgodovini medicine. Bolezen se je razširila tudi na druga področja in nazadnje potem prenehala.

Potrpežljivo zalivanje.

»Nikar se tako ne muči, preljuba. Rajši naloži samo pol, pa pojdi dvakrat.«

TRUMANOVA HČERKA SE JE ZAROČILA

Hčerkina bivšega predsednika ZDA Margareta Trumanova je pred dnevi naznanila zaroko z ameriškim novinarjem Cliftonom Danielom. Margareta, ki je stara 30 let, je zadnje čase nastopala kot pevka.

Sele pozneje je dr. Moody zvedel, da so pred nekaj dnevi, preden je Tutu prispel v Churchill, odpeljali nekega vojaka, obolelega za otroško paralizo. Zdravnik je dal zdravniške nasvete večinoma po radiu. Bil je tudi prvi, ki je uporabljal na arktičnem področju Geigerjev števec, s katerim je našel v zemlji več dragocenih rudnin. Navezal je stike z Eskimi in ugotovil, da se jih zahodna civilizacija še ni dotaknila. Na arktičnem področju Kanade je živel prvotno 35.000 do 50.000 Eskimov, ostalo pa jih je kvečjemu še 9000 — tako usodne posledice je imel izbruh strahne bolezni za eskimski rod. Eskimi pa delno izumirajo tudi zaradi pomanjkanja hrane. Največja za njih pobero nalezljive bolezni. Zivali, s katerimi se hranijo, je čedalje manj, ker jih pobijajo beli lovci kar z brzostrelkami. Prvotno je živel na tem področju 2.000.000 severnih jelenov, zdaj jih je samo še 850.000.

Sonce kot vir mraza

Ravnatelj laboratorijev francoskega inštituta za znanstvene raziskave, že vrsto let proučuje sončno energijo in njeno uporabo za industrijske in druge namene, nedavno pa je izdelal hladilnik, ki izkorišča

sončno toploto za pogonsko silo. Aparat ima polcilindrično stoječe zrcalo, ki zbira sončne žarke v žarišču, kjer je rezervoar napolnjen z amonijakom. Pod učinkom sončnih žarkov se plin segreva in stiska, nato pa v toku skozi cev izgublja del kalorij in se zgoščuje. Razpršilec porazdeli amonijak po zraku in tako nastane mraz. Ta proces se v zaprtem prostoru ponavlja. Plin komprimirajo podnevi, skozi razpršilec pa ga spuščajo ponoči. Hladilnik baje dela več let, pri tem pa izkorišča samo sončno energijo.

Fantastični načrt

Najnovejša ideja sovjetskih atomskih znanstvenikov ni nič drugega, kot — premakniti zemljo. V tem ni niti najmanj neresnosti ali hlastanja za originalnostjo, vse to sloni na zadnjih izsledkih znanosti, in v neprijetnem spoznanju, da sonce zmerom bolj peša. Temperatura na zemlji se bo sčasoma tako znižala (seveda ne jutri pa tudi čez deset let še ne), da se bodo v vseh naravnih pojavih začele kazati motnje. Kako po-

človek je osvojil zemljo?! To je res, pa tudi ne. So še predeli na našem planetu, ki so sodobni znanosti nepoznani. V teh predelih živijo ljudje, ki so komaj na stopnji kamene dobe. Hkrati pa je civiliziran človek iznašel hidrogensko bombo. Postal mu je pretesno na planetu, kjer je njegov začetek in sila v vesolje.

Leti 1957 in 1958 bosta potekali v znamenju geofizike. V teh letih bo človek osvojil neznano Antarktiko, poslal pa bo svojega robota tudi v vesolje. Med industrijsko razvitimi državami poteka tekma za prvenstvo v tem pogledu. Američani so že objavili svojo napoved, da bodo v tem času poslali umetni satelit izven območja naše zemlje. Satelit bodo izstrelili s Floride. Prvi del rakete bo po-

tisnil satelit v višino 54 km, drugi jo bo dvignil na 208 km, tretji del pa mu bo dal brzino 28.000 km na uro, ki je potrebna, da bo začela krožiti okoli zemlje. Satelit bo komaj pol metra debel v premeru in bo vseboval najrazličnejše instrumente, ki bodo znanstvenikom dali potrebne podatke za delo, katerega posledica bo potovanje človeka v vseмирski prostor.

Torej prvi korak v vsemirju je tik pred nami. Morda potem ne bo dolgo trajalo, ko bodo isto pot načeli živji ljudje. Morda se bo kdo vprašal, zakaj vse to? Mar nima naša zemlja, na kateri smo vajeni živeti, dovolj za življenje človeštva?

Za taka vprašanja imajo znanstveniki pripravljen odgovor: Zelja po tem, da bi človek obvladal vseмирje ni samo v-

tem, da človek pokaže sposobnost, ni niti najmanj avanturistična, temveč potrebna. Zemljani smo stopili v atomsko dobo. Obliče zemlje se je hitro spremenilo. Prebivalstvo na planetu bo naraslo in s tem bodo nastopile težave s surovimi, ki bodo za tak napredek in ohranitev življenja vseh nujno potrebne. Vseмирje pa je baje polno kovin in prvin, ki se nam potrebuje. Človek si bo moral izven svojega planeta ustvariti rudnike za te surovine. V raketah bo križaril po vsemirju in vlačil na zemljo rudo. Včasih se mu bo posrečilo dobiti potepuške meteoroidne, ki vsebujejo visok odstotek potrebnih kovin. Le-te bodo ljudje bodočnosti privlekli v zemeljsko ozračje in jih izkoriščali. Najbolj zaneseni napovedovalci prihodnosti napovedujejo, da bodo zemljani imeli na drugih planetih ne samo svoje rudnike, temveč tudi svoje žitnice, svoje kolonije, kamor bi se selili v primeru prenaseljenosti. Nekateri celo pravijo, da mora človek misliti na to, da se naša zemlja stara in da bo treba poiskati nov planet, kamor bi se ljudje preselili, ko bo naša zemlja opešala in bi na njej začelo življenje hirati.

No za nas sodobnike za sedaj še drži, da bomo ostali na trdnih tleh matere zemlje.

Za vsakega nekaj

HEINEJEVA DEDIŠČINA

Pred kratkim je skoraj vsa Evropa slavila obletnico Heinejevega rojstva in ob tej priliki so se Düsseldorfčani potegnili za dediščino svojega pesnika, ki je bila shranjena v neki newyorški blagajni. Dediščino so morali odkupiti s 50.000 dolarji. Kako bi bili pred leti s polovico manjšo vsoto ustregli pesniku!

PREMALO RESILNIH AVTOMOBILOV

Velika avtomobilska nesreča na Dunaju 9. marca 1956, pri kateri je bilo več mrtvih, je vzbudila živahno zanimanje ljudi za resilne avtomobile, kajti ponesrečenci so morali skoraj eno uro čakati na prevoz v bolnišnico. Ugotovili so — šele sedaj — da ima ves Dunaj komaj 8 resilnih avtomobilov.

»STRIC« MARLON BRANDO

V odmorih med filmskim snemanjem se znani filmski igralec Marlon Brando večkrat napoti med otroke — paciente ortopedske bolnišnice Los Angelesa. Otroci, ki so zaradi težkih bolezni privežani na po-

stelje, ali vozičke, z velikim zanimanjem poslušajo čitanje lepih pripovedk. Marlon Brando goji do teh otrok veliko sočutje, kajti nekoč, ko je v nekem filmu moral igrati vlogo pohabljenca, je dobro spoznal težave in trpljenje teh ljudi. Zato tembolj občuti potrebo, da prebije kako urico z otroki v omenjeni bolnišnici.

Zanimivosti

ZASLUŽENO PRIZNANJE

Zdravnico Genio Sakin iz New Yorka so razglasili za ženo, ki je v letu 1955 pokazala največ človekoljubja. Doktor Sakin je specialistka za plastično kirurgijo. V zadnji svetovni vojni je rešila nelzoglobne smrti okrog 500 težko ranjenih vojakov. Po vojni je zdravila v Grčiji in na Srednjem vzhodu, sedaj je pa odšla na Japonsko, kjer bo zdravila rane tistih meščanov Hiroshime in Nagasaki, ki še niso ozdravljeni od posledic eksplozije atomske bombe.

SPOMENIK PERICAM

»Skrbnim pericam, ki so potonile v tem sinjem morju na dan mrtvih 1891. Nepozabljen spomin in večni mir«, piše na spomeniku, zgrajenem v obliki piramide v Preku na otoku Ugljanu. Na spomeniku so vklesana tudi imena 16 žena.

Zene z otoka Ugljana, posebno iz naselja Preka, so staroznane Zadrške perice (Zader je nedaleč od Ugljana). 2. novembra 1891 se je 16 peric z opranim perilom odpeljalo v čolnu proti Zadru. Komaj pa so prišle od obale, je zadivil vihar in vseh 16 žensk je utonilo.

SOLA Z 10 UČENCI

Na otočku Ošljak v bližini Zadra imajo ljudsko šolo, ki ima kot vsaka druga štiri razrede, toda samo — 10 učencev. »Malo jih je, so pa odlični učenci,« jih hvall stari učitelj Vuksanović. Pa to še ni vse: vsi učenci se pišejo enako: Valčić.

POŽRTVOVALNA KRVODAJALCA

Dunajska zakonca Hugo in Charlotte Erhard (52 in 58 let) sta prostovoljna krvodajalca. Zena je doslej dala 210, mož pa 175 litrov krvi. Rešila sta že mnogo življenj. Za svojo izredno požrtvovalnost sta prejela veliko diplom in priznanj.

»PAZITE, DA NE BOSTE EDEN IZMED NJIH!«

Angleži imajo hudo nadlogo: stalno naraščanje prometnih nesreč, pri katerih vsako leto zgubi življenje nad 5000 ljudi. Vsi angleški časopisi so začeli resen boj proti tem nesrečam. Opozarjajo na prometne predpise, poučujejo ljudi, kako naj se vedejo na prometnih krajih in podobno. Neka ilustrirana revija je prinesla sliko na celi strani — fotografijo pettisočglave množice, pod njo pa napis: tolikšna množica je vsako leto smrtna žrtev prometa. Pazite, da ne boste tudi vi eden izmed njih!

Rešitev „Prvomajske“ nagradne križanke

Vodoravno: 1., 22., 64., 66. in 121. Vsem bralcem »Glasa Goranskega« ob prvem maju borbeno pozdrave, 17. predlog, 18. križlata, 19. la, 21. kse (n) on, 23. drevi, 24. SC, 25. epa, 27. Ita, 28. ima, 30. aja, 31. tla, 32. žive, 34. skopa, 36. UROJ, 37. sani, 39. sloneti, 40. KNOJ, 42. Rado, 44. anali, 45. Cres, 47. ep, 49. korona, 51. Ilirec, 53. no, 54. kam, 56. lena, 57. Atos, 58. kot, 59. inat, 61. ha (o, e), 62. as, 63. prti, 68. ...tkvas, 70. nylon, 71. sliva, 73. mu, 75. se, 76. usiha, 79. Tito, 80. meta, 81. neču, 83. okat, 84. Ani, 85. Jera, 87. Mirk, 89. ilo, 90. na, 91. kosi, 92. srk, 94. snop, 96. ol, 97. Ra, 98. okupirati, 101. ri, 103. Reka, 105. ako, 106. iti, 107. levo, 109. Kanada, 111. Alena, 113. domača, 115. in, 116. dela, 118. nek, 119. pore, 120. en.

mrk, 4. besj, 5. rdeti, 6. aloa, 7. lon, 8. CG, 9. M(iško) K(ranjec), 10. grd, 11. lira, 12. aleja, 13. »Sava«, 14. ati, 15. ga, 16. ročaj, 20. SIPA (narobe), 22. Emona, 24. sloj, 26. Avar, 28. Ikona, 29. apeli, 31. tros, 33. enak, 34. slana, 35. Atila, 36. Unec, 38. idol, 40. kres, 41. cekin, 43. orehov, 45. Crosby, 46. motim, 48. panj, 50. ona (o, e), 52. Ita, 53. note, 55. mastiti, 58. krvniki, 60. tkivo, 63. proso, 65. EKA, 67. PLU, 69. Amerika, 70. nečisti, 71. Stana, 72. lina, 74. uta, 75. sem, 77. halo, 78. Atoli, 80. meso, 82. urni, 85. jo, 86. kri, 88. ko, 91. kakadu, 92. spolne, 93. krinke, 95. premer, 97. Ren, 99. uka, 100. ata, 102. iva, 103. rana, 104. beda (narobe), 107. Lord, 108. ocev, 109. »Kims«, 110. alo, 112. EEN, 113. DOZ, 114. Ane, 117. ar, 119. Po.

45

V prijaznem kotičku, v zatišju med dvema vrstama gričev, je stal slavni kloster stiški. Tam je že dolga leta bival Marko Kozjak. Lasje so mu bili tedaj že osiveli, postava, nekdanj moška in močna, se je bila sključila in zgrbančila. Največ je pripomogla žalost za sinom, da mu je starost prezgodaj jela lomiti kosti. Menih Marko je živel sam zase in v svoji bolečini, ki je tudi čas ni ublažil.

46

Opat Udalrik je z odprto knjigo v rokah sedel v svoji izbi. Njemu nasproti pri durih je stal velik mož širokih pleč, ki ga je opat Tila imenoval; na prvi pogled bi ugani, da je vojak. »Sinoči smo ujeli neznanega človeka,« pripoveduje Til. Zdaj pa trdi hlapec Andrej, ki je bil poprej v gradu na Kozjaku, da je to taisti cigan, ki je Markovega sina Jurija ugrabil.

47

Menihi se hitro zbero okrog cigana in ga izprašujejo. Obetajo, da se mu bo veliko prizaneslo, ako pove po pravici; nasproti pa žugajo, da ga dajo neutegoma obesiti, ako ne pove vse po pravici. Cigan je sicer priznal, da je dečka odpeljal, a več noče povedati, le z menihom Kozjakom hoče na samem govoriti. Trdi, da bo Marko zanj prosil in ga odrešil vislic.

48

Marko Kozjak pride iz svoje izbice. Ko zasliši, da je v samostanu tisti, ki mu je sina odpeljal, navdahne up očeta, upanje, da je še mogoče sina dobiti nazaj. Vse naenkrat je hotel izvedeti iz cigana. Cigan pa zašepeta Marku, da mu je Jurija Peter prodal. Komaj Marko zasliši te besede, zgrne se v omedlevico na tla. Prestrašen veli opat, naj cigana zapro-